

ELŐFIZETÉS.

HELYBEN:

Egy évre ..... 26 korona.
Fél évre ..... 14 korona.
Egy negyed évre ..... 7 korona.
Egy hóra ..... 2 k. 40 f.

VIDÉKEN:

Egy évre ..... 32 korona.
Fél évre ..... 16 korona.
Egy negyed évre ..... 8 korona.
Egy hóra ..... 2 k. 80 f.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
vasutak palotájában.

TELEFON-SZÁM: 357.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
Társaság.

József főherceg-ut 22. sz.

TELEFON-SZÁM: 181.

Arad, 1916.

Főszerkesztő:
Stauber József.

Szerda, szeptember 13.

Oroszok

eredménytelen támadásai.

Budapest, szeptember 12. (Hivatalos.)

A főhadiszállás jelenti:

Keleti haretér:

Románia elleni harcok:

A helyzet változatlan.

*Károly főherceg lovassági tábornok
hadsereg harcvonala:*

A Kárpátokban a harcok tovább
folynak. Az Aranyos-Beszterce völ-
gyétől északra és a felső Ceremosz
völgyében levő állásaink ellen inté-
zett ellenséges támadások mind ered-
ménytelenek maradtak. Keletgaliciában
nincs esemény.

*Lipót bajor herceg vezértábornagy
hadseregének harcvonala:*

A Stochod alsó folyásánál az ellen-
ség sűrű tömegekben megkísérelte
vonalaink áttörését, azonban igen sa-
lyos vesztesége mellett visszavertük.
A harc vonal többi szakaszán mérsé-
kelt tüzérségi tűz.

Olasz haretér:

Az Etsch és az Aspach-völgy kö-
zötti arcvonalon az olaszok megis-
mételték a Monte-Spil—Monte-Majó
szakasz elleni támadásaikat, azonban
érzékeny veszteségük mellett mindenütt
visszavertük őket. A tengermelléken
a tüzérségi tevékenység a Karszt-fen-
sík szakaszon fokozódott.

Délkeleti haretér:

A cs. és kir. csapatoknál nincs
változás. Böfer altábornagy, a vezér-
kari főnök helyettese. (Miniszterel-
nökség sajtóosztálya.)

Tengeri repülőink sikerei.

Események a tengeren.

A szeptember tizenegyedikéről ti-
zenkettedikére virradó éjszaka egy ten-
geri repülőrajunk támadást intézett a
jes-i léghajócsarnok, a faleonari vas-
uti telepek és az anconai védőütegek
ellen. A csarnokot több telitalálat érte.
A védőütegek lőtték a repülőgépeket,
azonban valamennyi sértetlenül vissza-
tért. Hajóhadparancsnokság.

Oláh pokol.

A „Borzalmak Könyvé“-nek lap-
jait írja ma a bolgár hadijelentés.
Rettenetes látomásoknak hinnék e
sorokat, melyeket egy beteg fantázia
sugallt a megrémült idegeknek, ha
nem tudnók, hogy a bolgár nagy-
vezérkar minden mondatát a tiszta
igazság lengi át.

Egy új apokalipszis fenyegetéseit
váltják rettenetes valóra a tehetetlen
dühükben tajtékzó oláh katonák. A
Dobrudzsának bolgár lakói ellen vi-
selnek irtó hadjáratot. Nem a fegy-
veres, erős bolgár hadsereg ellen, ez-
zel nem akarnak találkozni, hiszen
hadseregüket már visszavonták a régi
oláh határra, s várakat üritenek ki
egy puskalövés nélkül; — a védtelen,
árva, nemzetüktől elszakított, fegy-
vertelen bolgár falvak ellen törnek
szégyenletes kegyetlenséggel. Az apró
házak ezreinek egyszerre kigyuló
lángja, mint egy pokoli tűzijáték szí-
porkázó fenye, vértengerben tükröző-
dik: legyilkolt férfiak, megbecstelenít-
ett asszonyok és szétgázolt gyerme-
kek égő kiáltó vérében.

Tűz és vér jelöli az utjokat ez
ujkori vandáloknak, akik gonoszab-
bak a népvándorlás hiénáinál, mert
ezek fegyverrel mérték össze a
fegyvert s patkós csizmájuk alá nem
gyermekszíveket raktak szőnyegül.

Dante: Poklának rémségei eleve-
nednek meg a futó oláh horda előtt:
kinokban összefonódott emberi tagok
kigyóznak az országút porában; ketté
hasított asszonyfejeknek véres szája
sikolt; kivájt szemeknek vörös har-
matában fekete holló fürdeti meg
szomjas csőrét . . .

Hát kik ezek, akik ezt teszik?!
Lehet-e ezeket megtisztelni az ellen-
ség címével? Hiszen az ellenség nem-
zete — emberekből áll. De emberek-e
ezek? Lehet-e szív és lélek nélkül
ember valaki?

Szörnyek ezek, elmúlt korszakok
állatemberei, kiket a kinjában vajudó
föld újra szült; barlanglakók és trog-
loditák, kik egy társadalomban élnek a
ragadozókkal s azoktól tanulnak erköl-
csöt. A bolgár falvak lángrozsái szikra-
szirmokká tépődve szállnak az előre
száguldó bolgár hadsereg felé, mely-
nek minden katonája kigyul e szik-
ráktól, mint a boszu eleven fáklyája.
Most rohannak előre, szuronyaik iz-
zanak a lelkük tüztől s szemükben
ott ragyog a poklok kapujának fel-
irata: *Lasciate ogni speranza . . .
Hagyjátok fel minden reménnyel . . .
oláhok!* (i)

Mackensen

a német-bolgár főparancsnok

— Dobrudzsában tovább nyom-
lunk előre. —Berlin, szeptember 12. (Hivatalos.)
A nagy főhadiszállás jelenti:

Nyugati haretér:

*Ruprecht bajor trónörökös vezértá-
bornagy harcvonala:*

A Somme mindkét oldalán az el-
lenség támadási kísérleteit általában
zárótűzünkkel meghiúsítottuk. A Fou-
reaux- és Leuse-erdőben az angolok
hasztalanul kísérelték meg, hogy kézi-
gránátharcban tért nyerjenek. Ginchy
falú tegnap reggel az ellenség kezére
került, a tüzérségi harc hevesen to-
vább folyik.

Keleti haretér:

*Lipót bajor herceg vezértábornagy
hadseregének harcvonala:*

A Stara-Czerwiszcsetől északra egy
nagy tömegekkel intézett orosz táma-
dás akadályaink előtt az oroszok súlyos
vesztéségei mellett összeomlott.

*Károly főherceg lovassági tábornok
arcvonala:*

A Kárpátokban a Baba-Ludova vi-
déken a Cimbrosiawa-Vk-on ellentá-
madással százhetven foglyot ejtettünk.

Balkán hadszíntér:

A Mackensen vezértábornagy fő-
parancsnoksága alatt álló német és
bolgár erők előnyomulásukat a Dob-
rudzsában folytatják. A macedóniai
arcvonalon, a Vardar-területén élénk
tüzérségi harcok voltak. A Struma
mentén pedig bolgár csapatok sikeres
ütközeteket vívtak. Ludenort, első fő-
szállásmester. (Miniszterelnökség sajtó-
osztálya.)

LEGUJABB.

Reggel fél 4 órakor érkezett
jelentés.

Bécs. Streffleur Militaerblatt jelenti ő fel-
sége a következő legfelsőbb kéziratot bocsá-
totta ki:

Kedves Pflanzler Baltin vezérezredesi!
Őszinte sajnálkozással vettem tudomásul, hogy
megrongált egészsége miatt a hadseregparancs-
nokságtól felmentését kénytelen kérem. Ezt a
két háborús év folyamán teljesített odaadó
emésztő működése után történt elhatározását
teljes mértékben méltányolva, indítva ér-
zem magam kérését teljesítenem. Hálásan em-
lékezem meg kiváló érdemeire, amelyeket a
legsúlyosabb helyzetekben kifejtett tevékeny-
ségével és az alárendelt összes haderők veze-
tése körül szerzett. Különös dicsőre elismeré-
semet fejezem ki Önnek. Bécs, szeptember 8.
Ferenc József, s. k.

Oláhok véres kegyetlenkedése

Dobrudzsában.

— Távirati tudósítás. —

Szófia. A bolgár vezérkar hivatalos jelentése szeptember 12-ről: A Duna partján tüzéségi harcok folynak, Vidinnél, Lomnál, Orehovonál és Szisztevonál. Dobrudzsában előnyomulásunk tovább tart. Csapatunk tegnap bevonultak Szilisztriába. A lakosság ünnepélyesen fogadta a csapatokat. Az Arabtabián bolgár trikolór leng. Szilisztria várában tíz várágyút és sok hadianyagot zsákmányoltunk. Az ellenséges csapatok a Duna mindkét partján északkeleti irányban vonultak vissza. Lovasságunk üldözi őket.

A román-orsz-szerb csapatoknak, de különösen a románok visszavonulása hallatlan kegyetlenkedések közt megy végbe, amelyet a védtelen lakosságon követtek el. A hadtestparancsnok ma jelentette, hogy a határ átlépésének napjától kezdve az oláh hadsereg embertelen borzalmasságainak egész sorozatát konstataitunk. Borzalmasságuk napról-napra nő. A hadüzenet előtt rekvirálási utalványok nélkül elhajtatták a dobudzsai lakosság marhaállományát. A tutrakáni visszavonuláskor különiményeket szerveztek a bolgár falvak felgyújtására. Tutrakán és Szilisztria környékén számos falu még most is lángokban áll. A Dorzanlárnál megvert oláhok Srelnra faluba egy századot küldöttek, itt összetörték a férfi lakosságot és legyilkolták. A falu utcáit telve vannak embertelenül megosonkított ártatlanok hulláival. A gyermekek nagyrészt bezárták a házakba s azután felgyújtották. Az életben maradt gyermekeket és asszonyokat Szilisztriába hurcolták. Szeptember nyolcadikán Alizák férfi lakosságát legyilkolták s a holttesteket a Dunába dobták. Kalpetrovó, Ajdamier, Karzomer és Babuk falvak lakosságát összetörték és áthurcolták a Dunán és ezeket Oalaris városánál a Duna partján a bolgár tüzeles ellen fedezékül használják fel.

Szeptember tizedikén Osztrovótól délre, gyalogsági harcok folytak. A Moglena vidékén a Vardar völgyében tüzéségi harcok folynak. Neveljan és Faradzaki falvaknál az ellenség megkísérelte az átkelést a Strumán. Ellentámadásunkkal nagy veszteségeket okozva visszavertük a jobbpartra. A Struma torkolatánál néhány angol századnak sikerült a jobb partra keleti irányban előnyomulni. Ellentámadásunk visszavetette őket. Két segítségükre jövő zászlóaljzat szétszórultunk. Az Egei tenger partvidékén az ellenséges flotta, a Kavalla, Deztera és Arzanói öböl előtt cirkál.

Stockholm. Az orosz lapoknak jelentik Bukarestből: Ferdinánd király több órák kihallgatáson fogadta az orosz Dobrudzsai hadsereg főparancsnokát, Szajnesovszki tábornokot.

Bern. A Viitorul írja: Ferdinánd király, Ivanow tábornokkal az orosz-román hadsereg Dobrudzsai frontjára utazott.

Genf. Az egész sveiei sajtó Szilisztria elestével foglalkozik. A lapok egyértelműleg megállapítják, hogy Szilisztria a legerősebb vára volt Romániának.

Luganó. A Corriere de la Serra írja: Tutrakán és Szilisztria elfoglalásának tényét lekicsinyelni nem szabad. A Duna balpartjának birtoklása lehetővé teszi az ellenségnek az oláh haditervek keresztvezését. A bolgárok haditerve

nyilvánvalólag az, hogy átkelve a Duna balpartjára, megtámadják az oroszokat, akiknek oldalát a folyó már nem védelmezi. Legfőbb ideje, hogy az ellenség hatalmas kísérletével szemben a szövetségesek Szalonikinál megindítsák akciójukat.

Stockholm. A bukaresti „Adeverul” szerint Ramadon, Ruscsuk melletti oláh kikötőt tüzvész elpusztította. Valószínűnek tartják, hogy a kikötőt a háború ellenesek gyújtották fel. Az oláh partvédelem teljesen elégtelen, s az ellenséges monitorok teljesítő képessége meglepte a hatóságokat. Az oláh sajtó hemzseg a hazug hírektől, az oroszok átvonulásának színes leírásától. Allítólag rengeteg német rekedt Romániában, míg a törökök és bolgárok idejében elutaztak. Bukarestben naponta próbákat tartanak a Zeppelin támadások kivédéséről. Minden leelőtt Zeppelinre jutalmat tűznek ki. Az élelmiszerek hihetetlenül megrágultak. A szénhiány már is érezhető.

Pétervár. A Rjecs katonai szakértője írja a dobudzsai harcterről: A terep mindenképpen az orosz-oláh csapatoknak kedvező. Az oroszok jobb szárnyát a Duna védelmezi, a balszárnyát a tenger s így minden veszély nélkül nyomulhatnak előre. Kedvezőtlen körülmény az, hogy a terepet igen sok folyócska szeli át, a föld mocsaras vize ihatatlan. A Dobrudzsai szűk területéből előnyomulva az oroszoknak széles tere nyílik az operációkra. Várna irányában. A szakíró ugyilátszik azelőtt megírta cikkét, mielőtt Tutrakán és Szilisztria elestek.

Stockholm. A „Novoja Vremja” tudósítója írja a dobudzsai harcterről: A bolgárok példátlan dühvel rohanják meg az ellenség csapatait. Eddig egyetlen bolgárt sem fogtak el. A bolgárok inkább darabokra vágatják magukat, mintsem hogy fogságba kerüljenek.

Tisza István gróf intelme az ellenzékhez.

(A képviselőház ülése.)

— Távirati tudósítás. —

Délelőtt háromnegyed tizenegy órákor nyitotta meg Boóthy Pál elnök a képviselőház ülést. Felolvassa Kaempfernek, a német birodalmi gyűlés elnökének a parlament üdvözlő sürgönyére küldött válaszsürgönyét.

Ezután áttértek a nyilvános számadásra kötelezett vállalatok kereseti adójáról szóló javaslat tárgyalására.

Hantos Elemér: a javaslat mellett fogtat állást. Javasolja, hogy az adófokozatok tíz százalék helyett hattal kezdődjenek és az ipari részvénytársaságok enyhébben adóztassanak meg.

Madarassy Beok Gyula báró: megállapítja, hogy az adójavaslatok közül ezen javaslat a legradikálisabb és legmerészebb. A javaslatot elfogadja. A házelnök bezárta a vitát. Majd Teleszky János pénzügyminiszter válaszolt a vitákban elhangzottakra. A pénzügyminiszter Hantos Elemér módosításait nem fogadta el. Az értékpapírok adómentességének megszüntetésére szerzett jogokat nem konfiskálja. A szervezeteknek bajlandó adókedvezményeket juttatni, amde vigyázni kell, ne-

hogy a szervezetek jellegével nem bíró alakulatok e kedvezésekkel visszaéljenek. A módosítást a részletes tárgyalásnál megejthetik. Ezután a javaslatot általánosságban elfogadták.

A javaslat részletes tárgyalásánál Antal Géza előadó a második paragrafushoz, Springer Ferenc szintén a második paragrafushoz nyújtott be módosításokat. Hoványi Géza megnyugtatót kér a vidéki pénzügyintézetek kölcsönkötvényeit illetően. Simonyi-Semadam Sándor a mezőgazdasági vállalatok érdekében nyújtott be módosítást.

Teleszky János pénzügyminiszter csak Antal Géza előadó indítványát fogadja el, a többiekét nem. Hoványinak a pénzügyminiszter megnyugtató választ ad. A szakaszt elfogadják. Ezután az ülést délután négy óráig felfüggesztik.

Szász Károly alelnök délután negyed öt órákor nyitotta meg újból az ülést. A harmadik paragrafus tárgyalását, Springer Ferenc előadó és Teleszky János pénzügyminiszter felszólalása után úgy ezt, mint a többi paragrafust, továbbá a javaslatot részleteiben is elfogadják.

Ezután vita nélkül elfogadták a fiumei rendőrség államosításáról, Csepel szigetének a budapesti államrendőrség, hatáskörébe való beosztásáról szóló törvényjavaslatokat. A főváros részéről felveendő kölcsön tárgyalásánál Springer Ferenc javasolja az illetékmentességet a főváros függő adósságaira. Teleszky János pénzügyminiszter azonban kijelenti, hogy a kérés teljesítése technikai lehetetlenség. Ezután elfogadták ezt a javaslatot is, úgy általában, mint részleteiben. Elfogadtak még több kisebb javaslatot is.

Végül a napirend megállapítása következett. Az elnök javasolta, hogy a holnap üléss napirendjére tűzzék ki az elfogadott törvényjavaslatok harmadszori olvasását és ezután tűzzék ki Andrássy Gyulának a delegációk összehívásáról tett indítványát.

A napirend megállapításakor Tisza István gróf miniszterelnök szólalt fel.

— Kérem a Házat — mondta a miniszterelnök — hogy a holnap meginduló vitában legyenek figyelemmel a nemzeti és állami fontos érdekekre, amelyek megkövetelik, hogy a vita a kellő mederben maradjon meg. Kerülendők legyenek azok a mozzanatok, amelyeket ellenségeink a gyengeség, vagy a harcban való kimerültség jeleinek minősíthetnének. Valahányszor a parlament katonai és külpolitikai kérdésekkel foglalkozott, mindannyiszor az entente sajtó a leggaládabb módon, minden tényleges alap nélkül a felszólalók megjegyzéseit saját céljaira használta fel. Az ellenzéki vezérek kijelentették, hogy külpolitikai kérdéseket akarnak szóvá tenni. Ez elől nem zárkozom el, dacára a súlyos felelősségnek, amit ezzel magamra vállalom, de felkérem az ellenzékét, hogy amennyiben a nemzet érdekeit érintő kérdéseket akarnak szóvá tenni, úgy erre szívesen módot nyujtok a zárt ülésen. (Helyeslés a jobb oldalon.)

Ezután Zichy Aladár gróf szólalt fel. Ugy véli, hogy a miniszterelnök felelősségteljes állására való tekintettel intézi kérelmét az ellenzékhez, de nem hiszi, hogy a miniszterelnöknek attól kellene tartania, mintha az ellenzéki felszólalások tápot nyujtanának az ellenséges sajtónak. A miniszterelnök kijelentését a zárt ülés engedélyezéséről tudomásul veszi.

Az ülés Zichy Aladár felszólalásával este hétkor véget ért.

Románia beavatkozását már kiegyenlítjük.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Schreiberschöfen őrnagy, a Vossische Zeitung katonai szakértője írja a következőket:

Romániának a beavatkozása bár növelte az entente erejét s ennek következtében a háboru elnyúlt és hevességben fokozódott, megállapítható, hogy az általános helyzetben változás és elleneinktől oly élénken remélt fordulat nem következett be. A helyzet a központi hatalmakra és s. elsőségeikre nézve az új ellenség és az új harotér ellenére sem lett kedvezőtlenebb, sőt mondhatjuk, hogy az események inkább a központi hatalmak és szövetségeseik javára fejlődtek. Először is megállapítható, hogy a központi hatalmak Románia beavatkozására előkészültek és idejében megtették a szükséges ellenrendszabályokat. Mindig az általános stratégiai nézőpontból kell kiindulni. Természetesen a legkevésbé sem tudhatták pontosan azt az időpontot, amelyben a hadüzenet megtörténik, annál kevésbé, mint-hogy a román kormány és a király köztársasági nyilatkozatokat tettek abban az időben, midőn a hadüzenetet már elhatározták. Ilyen hűtlenséget és szótörést természetesen nem lehet a politikai és a stratégiai számításokba bevenni. De a hadvezetés számolt a román háborúval és azért a szükséges csapatokat hosszabb idő óta készenlétben tartotta. Ezért nem volt szükséges az elkövetkezett hadüzenet után a többi front meggyöngyítése és tüstént offenzívába lehetett lépni a Dobrudzsában, jól lehet, hogy az entente a Románia által teremtett kedvező helyzetet kihasználja, tüstént nagystílusú támadásokba kezdett, mindenütt lényegesen visszaveretett. A Somme mellett, ahol oly sűrűn áll az ellenség, hogy minden méter mélységre tíz ember jut, rettenetes veszteségek mellett sem tudott jelentéktelen részletsikereknél egyébre szertenni. Ugyanez áll a keleti frontra is, ahol az oroszok szakadatlanul támadnak. De sem a Dnyesaternél, sem a Zlota-Lipánál jelentős eredményt felmutatni nem tudtak, ha csak annak nem számítják a Bothmer hadsereg jobb szárnyának némi visszanyomását. Ez az egyetlen térbeli nyereség, amelyet az oroszok elképzelhetetlenül rettenetes veszteségeik ellenére fel tudnak mutatni. Arra irányuló kísérletet, hogy a déli Bukovinában előre törjenek s ezáltal a románok jobb szárnyával jobb összeköttetést létesítsenek, megakadályoztuk.

Az oláhok betörték Erdélybe. Brassót és Nagyszebent megszállhatták. Ez azonban nem román fegyvertényen nyugvó siker volt, hanem tervszerű kiűrésnek a következménye. miután az osztrák-magyar hadvezetés fő védelmi állását nem a hosszan elnyúló és taktikailag kedvezőtlen politikai határon, hanem egy hátrább fekvő vonalon rendezte be, amely jelentékeny front rövidüléssel járt. Ezáltal az oláh hadsereg közepe nagy térnyerést mutathatott fel, de a két szárny, a jobb északon a gyergyói hegységben, a bal délen a Dunánál, Orsova és Herkules fürdő között a császári és királyi csapatok oly erős ellenállására talált, hogy tovább előre nem juthatott. Ezáltal az egész román offenzíva megállt, az utolsó napokban állva is maradt. Az oláh hadvezetés gondolkodába esett, hogy a seregközepével előre menjen-e addig, amíg a két szárny nem mozdulhat. Nehézze teszi ezt az elhatározást az is, hogy hátulsó összeköttetéseit

nem tudta szervezni, valamint az is, hogy Dobrudzsában megkezdődött győzelmes offenzívánk.

Az egész óriási fronton áttekintve a harotéri helyzetet, megállapíthatjuk újból, hogy Románia beavatkozása az általános helyzetet nem változtatta meg. A főfrontokon a központi hatalmak defenzívájukat sikeresen vitték keresztül és minden ellenséges támadást visszautasítottak. A saját maguk által választott szakaszokon offenzívájukat a legnagyobb energiával és gyorsasággal hajtották végre és az ellenséget döntően megverték. Ha Románia beavatkozása tényleg megváltoztathatta volna a helyzetet, ez csak fellepésének kezdetén lett volna lehetséges. Minél hosszabb idő telik el, annál kedvezőbb alakulnak a viszonyok a központi hatalmakra. A tutrakáni és szalisztriai győzelmek jelentik a romániai megerősödés elengedhetetlen első lépését.

Oláh uralom

Kézdivásárhelyen.

(Menekülés az elfoglalt városból.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Nyolc napi küzdelmes utazás után ma érkezett Kolozsvárra Málnássy Zsigmond erdélyi földbirtokos, aki átélte az oláhok kézdivásárhelyi uralmát és végigszenvedte az ellenséges felvonulás minden borzalmát. A roppant ut, amelyet kocsin, gyalog, ötven órát vesztegő vasuton és lóháton tett meg Málnássy, súlyos nyomokat hagyott a szerencsétlen emberen. Lerongyolva, beteg, a kiállott izgalmtól elgyötörve jött meg Kolozsvárra, ahol hozzátartozói türelmetlenül várták a már fogolynak hitt földbirtokost.

Málnássy az első hiteles híreket mondotta el arról, hogy mit csinál az ellenség a megszállott területeken.

— Az oláh betörést megelőzően — mondotta Málnássy — a várost kiűrtették. Én Andrassy főszolgabíró megbízásából a közeli falvakban kihirdetem a menekülést és felszólítottam a polgárságot, hogy aki csak teheti, menjen el. A falvak és Kézdivásárhely között az érintkezést az utolsó percekig fentartottuk és igyekeztünk segíteni a távozóknak. Kedden újra bementem Kézdivásárhelyre, ahol az ottmaradt néhány tehetetlen öreg ember és asszony azzal fogadott, hogy jönnek az oláhok. Ugy is volt: nemsokára megjelentek a látóhatáron az ellenséges katonák, akik úgy néztek ki, mint a mieink és az első percekben alig tudtuk őket megkülönböztetni a magyar bakáktól. Először oláh huszárok lovagoltak, utánuk jött a gyalogság. Az oláhok csöndben, zárt nyolca sorokban vonultak be a városba. Tréniük nem volt, se ágyujuk.

— A bevonult katonaság parancsnoka a Fő-téren egybehívatta az embereket és oláh nyelven kihirdette, hogy a mai naptól kezdve ebben a városban mindenki oláh alattvaló. Azután felszólította az asszonyokat, hogy főzzenek és süssenek az oláh katonáknak, akik nem bántják a fegyvertelen polgárságot. Az utcán sertések szabadgáltak, gazdátlan állatok ödöngtek, melyeket összefogdosztattak és a katonaság részére lefoglaltak. Kihirdette még a parancsnok, hogy mindenki adja be a fegyverét és a lőszert. Ha valaki eltitkolja azt, hogy fegyvere van és ezt később megtalálják, agyonlövik. Ha valakinek bántódása támadna

— mondotta a parancsnok — az, tegyen paraszt. Az oláh tisztek vásároltak Kézdivásárhelyt és mindenért megfizettek. A városházán nem találtak senkit sem. A posta zárva volt, mire felfeszítették. Bántani nem bántottak senkit sem és nem erőszakoskodtak. A románok a városban azt hirdették, hogy itt most már nem Ferenc József és Vilmos császár az ur, hanem Ferdinánd király és Erdély Romániához fog tartozni. Azt mondták, hogy nem hódítani jöttek, hanem felszabadítani a testvéreket.

— Én épen ki akartam menni az ikfalvai gazdaságomba, amikor szemközt jött velem egy román járőrsapat, élén egy fiatal főhadnaggyal. A főhadnagy, mikor közel értem hozzá, megállított és kérdőre vont, hogy hová megyek. Megmondtam neki célomat, mire ő azt válaszolta, hogy menjek vele. A felszólításnak kénytelen voltam engedni. Megvallom: félttem a román főhadnaggytól, aki ezt azonnal észrevette rajtam és jóakarattal mondotta:

— Ne féljen, mi kulturnépek vagyunk és nem bántunk senkit sem.

Majd így folytatta:

— Van fegyvere? — Van. Minek az magának? Védekezés céljából. — A fegyvert és a lőszert adja ide. Pénze van? — Van. — Mennyi? — Négyezer korona. — Ennyi pénzt hord magánál? — Minden pénzem magamhoz vettem. — Hogy hívják? — Málnássy Zsigmond. — A pénzből adjon a legényeimnek. — Mennyit? — Elég lesz ötven korona? — Az sok. Csak annyit adjon, amennyiből egyet-mást vásárolni tudnak. — Magyar ember? — Az vagyok, de jártam Romániában és tudok is románul. — Báthory Zsigmondról mit tud? — Amit a történelemben tanultam róla. — Ő is verekedett a románokkal.

Az oláh tisz az egész uton kérdezősködött tőlem és minden falunak megkérdezte a nevét. Amit mondtam, azt addig nem hitte el, míg térképén meg nem győződött annak igazáról. Az egyik faluban a tisz turót vásárolt, az összeget azonban sokallotta, amit kértek érte. Meg is jegyezte:

— Nagy itt a drágaság.

— Két éve elmúlt, hogy háborút viselünk — mondottam — így lesz az nemsokára Romániában is.

— Néhány házba bekopogtatott a tisz enni és innivalóért. Mindenért fizettek. Utközben még megjegyezte:

— Nekem nem ad a pénzből?

— Adok. Tessék száz korona.

— Csak...?

— Tessék kettő, tessék mind, hiszen foglya vagyok.

— Tartsa csak meg a pénzét, barátom, nekem nem kell. Szerencsésje, hogy velem találkozott össze, mert vannak ám mi közöttünk is más emberek, akik bizony elveszik ilyen esetben az egész pénzt, az illetőt pedig egyszerűen elteszik láb alól.

— Csernátony községben aztán elbocsátott a román főhadnagy. Elkészönt tőlem és kezet fogott velem. A faluból éjszaka menekültem meg, még pedig egy oláh katona segítségével. Hogy az oláhok a megszállott területeken nem bántanak senkit sem, ezt egyedül annak lehet betudni, hogy így akarják magukhoz kapcsolni az embereket. Vannak, akiket, ha nem akar maradni, elbocsátják. Ezt is taktikából teszik. Általában azt tapasztaltam, hogy az oláhok roppant ravaszak és előrelátók. Minden tettüket motiválja valami érdek. A katonák felszerelése nagyon hasonlít a mieinkéhez és könnyen össze is téveszíthető. A románok minden trénnélkül jöttek és csak félve mernek előbbre menni. Megjelenésüknek nem is lehet nagy fontosságot tulajdonítani.

Hetven kocsi menekült Aradon.

(A 72 éves önkéntes. — Érdekes családok.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Mint ötven esztendővel ezelőtt a magyar zínészet hőslélekü uttörője, úgy most a háboru színpadának szomorú erdélyi szereplői is ekhős szekereken járnak végig az ország egyes részeit, a haragos bércü hegyektől az andalító mélasággal folyó szöke Tiszáig. Azok az erdélyi menekültek, akiknek falvai mellett nem húzódik végig a vasúti sínpar kigyóteste, s akik a vonaton nem kaphattak helyet, sátoros szekereken vágta neki az oláh betörést követő napon a félelmetes bizonytalanságnak. Brassó és Szabvármegye falusi lakóinak nagy része kocsival, vagy gyalogszerrel indult el az ősi portáról, amelyet azóta az aljas ellenség boeskorai szennyeztek be. E falvak lakóinak még volt annyi idejük, hogy értékes házi jószágjaikat is magukkal hozhatták, közülük azonban sokan már az uton kénytelenek voltak eladni szarvasmarháikat, sertéseiket, mert heteken keresztül lehetetlenség azokat az uton táplálni.

A brassói kisebb falvak menekültjei közül hetven kocsival érkeztek ma délután Aradra Brassó János, Prázmár községbeli főjegyző vezetése mellett. A borító tetejü, esőverte, ütött-kopott kocsik hosszú libasorban vonultak be a városba Alsósimánd község irányából. Előtte 3—4—5 kocsi jött egymásután, majd folyton ritkultak a sorok, mert a két hét óta munkában álló lovacskák csak fáradtan tudtak poroszkálni az esőverte országuton. A menekülők jobbára Prázmár, Szentpéter, Szásztelmány községekből valók és mintegy 200-an lehetnek. Szóba ereszkedtünk a menekültek némelyikével és előadásukat a következőkben foglalhatjuk össze:

— Tegnap volt két hete, hogy utnak indult a Brassó környéki községek lakossága. Aki mindenét ott hagyta, az könnyen befuthatott valamelyik vasúti állomáshoz és felkapaszkodhatott egy-egy marhaszállító kocsira, amelyen sikerült az életét megmentenie. Mi azonban akik nem akartuk egészen üres kézzel elhagyni ősi hajlékunkat, kocsikkal vagy gyalog indultunk neki a hegyek között vezető fűszító vérverejtékes utnak. Az első állomásunk Tövis volt és egy napi pihenő után *Bántyhunyadra* mentünk, majd Kolozsváron átlapodtunk meg és kipihentük az ut fáradalmait. Egy-kétnapi pihenő után Nagyváradra mentünk, azután pedig Arad megye felé irányítottak bennünket és csak Alsósimánd községben tartottunk pihenőt, mert szeretnénk már minél előbb új otthonunkba, Torontál vármegyébe jutni. Az utunk bizony elég viszontagságos volt. A csoport tagjai közül ketten meg is haltak, az egyik *Korom Gergő* 72 éves magyar gazdának a felesége, aki már halálos betegen indult utnak. Senmi áron se akart otthon maradni, mert félt az oláhok bosszujától. Az öreg asszonyt nyolc munkája kísérte el az uton. Tövis táján azután kiadta lelkét a sokat szenvedett magyar asszony. Az ura elhatározta, hogy mihielyt biztonságba helyezi unokáit, azonnal önként fog jelentkezni, hogy a gyűlölt oláh hadsereg ellen harcolhasson. Korom gazdának különben három fia teljesít katonai szolgálatot. A másik halott *Obertelder József* 13 éves fiacskája, aki tifusz következtében mult ki. Az *Oberfelder* család különben 14 taggal indult el hazulról. Gyakran megtörtént, hogy az uton nem volt mit ennünk és ilyenkor a kukoricaföldön leterdeltük a nem egészen érett tengerit, aztán letelepedtünk az egész társaság és kukoricát sü-

tött. Három napig is elédegettünk a sült kukoricán. Az még aranyállapot volt különben, ha sült kukoricát ehettünk, de egy-egy napon kénytelenek voltunk nyers eéklával csillapítani éhségünket. Érdekes menekültek is akadnak közöttünk, olyanok, akik inkább éhen halnának, mint sem hogy egy-egy kedvenc állatkájuktól megszabaduljanak. Az egyik család például egy szép tarka malacot hozott magával és ne adj isten, hogy rabirhattuk volna az állatka levágására. Ott dédelgették a kis jószágot a gyermekek között, mintha valami családtag lett volna. Egy másik familia egy pár kicsi csirkét hozott magával és a világ minden kincséért sem engedték volna levágni. A kukoricát az asszony a saját szája elől adta oda a kis csibéknek. Nagy megelégedésünkre szolgál, hogy Kolozsváron a kormánybiztos ur azonnal intézkedett sorsunk érdekében, azonban nem kívánhattuk, hogy a sok ezer menekült közül épen csak velünk legyenek kivétel, így aztán mi is csak a minden napos bánásmódban részesültünk, amely ellen különben kifogást nem emelhettünk. Azt reméljük, hogy Torontálnegyében végre alaposan kipihenhetjük a több mint két hetes ut nagy fáradalmait, addig is, amíg hős katonáink megúszítják Erdélyt az oláh rablóktól és mi viszontláthatjuk szülőföldünket.

A menekültek egyrésze holnapig Ujaradon marad, másik részét Aradon helyezik el a téglagyárban. Holnap megindul a karavánok mozgó sátor táborra az új otthon elfoglalására.

Aradon nem lesznek hadikölcsön kitüntetések.

(Beszélgetés Kintzig János főispánnal. — Tömeges rendjél adományozás.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

A hivatalos lap mai száma ismét több oldalon át közli azoknak a nevet, akiket a király legfelsőbb elismeréssel, vagy rendjellel tüntetett ki, mert a hadikölcsönök körül nagy ambícióval tevékenykedtek és munkálkodásukat szép siker koronázta. A most megjelent névsor a hadikölcsönök kitüntetéseknek már második sorozata. Feltűnést keltett, hogy a legfelsőbb elismerésben részesült személyek között aradi egy sines, holott köztudomásulag az aradi pénzügyek vezetői valóban rendkívüli buzgalmat fejtettek ki és addig több mint száz millió koronát jegyzett a nemzeti kölcsönéből s mind a négy jegyzés alkalmával a vidéki városok között a legelső sorában állott.

Erre vonatkozólag kérdést intéztünk Kintzig Jánoshoz, Arad város főispánjához, aki a következő kijelentést tette az Aradi Közlöny számára:

— Hogy a hadikölcsön kitüntetések között aradiak nem szerepelnek, annak az a magyarázata, hogy én ez ügyben senkit sem terjesztettem fel kitüntetésre. A kormány a főispánokat nem szólította fel, hogy terjesszék eléje a hadikölcsön jegyzés körül fáradozó személyek nevét, én pedig saját elhatározásomból nem tettem meg ezt, mert őszintén szólva, szerintem ezt a tevékenységet kitüntetéssel felesleges honorálni. Mindenki tudja, hogy a hadikölcsönjegyzés igen jó anyagi befektetés és aki jegyzett, az legelső sorban önmagát örvendeztette meg, mert a pénzt kitűnő kamatozású kölcsönbe fek-

tette. Az illető tehát igen jó üzletet kötött, amikor jegyzett. A pénzügyek ebbeli tevékenységét ugyanígy bírálok el. A legtöbb pénzügyi vezérferfiu kétségtelenül elismerésméltóan buzgólkodott a hadikölcsön körül, de nem mindegyiknek sikerült egyforma nagy összeget jegyeztetni üzletfeleivel. Kétségtelen, hogy minél többet jegyeztek valamely banknál, annak annál jelentékenyebb volt az üzleti haszna. Ezért pedig azt hiszem, külön elismerés nem szükséges, mert a jó befektetésen kívül minden magyar polgár kötelességet is teljesít, ha a hadikölcsön sikere érdekében fáradozik!

A sok száz új kitüntetett közül a következők nevét közöljük:

A király a személye körüli magyar miniszter előterjesztésére megengedte, hogy a hadikölcsönök kibocsátása körül szerzett érdemei elismerésül dr. báró Madarassy-Beck Gyula országgyűlési képviselőnek, a Magyar Jelzálog Hitelbank vezérigazgatójának elismerése tudtul adassék és ugyanezen alkalomból Székely Ferencnek, a Belvárosi Takarékpénztár Részvénytársaság elnökének Ferenc József-rend középkeresztjéhez a csillagot, Kónyi Hugónak, a „Hermes” magyar általános váltóüzlet részvénytársaság ügyvezető igazgatójának a Ferenc József-rend tisztikeresztjét, Koós Elemérnek, a Szeged-Osongrádi takarékpénztár vezérigazgatójának a III. osztályú vaskorona-rendet, — valamennyinek díjmentesen. — Ehrenteld Bernátnak, a Makói kereskedelmi egyesület elnökének, Horovitz Mórnak, az Orosházi takarékpénztár vezérigazgatójának, Kummergruber Sándor római katolikus plébánosnak, az Ujanádi hitelszövetkezet elnök-igazgatójának, dr. Leopold Kornélnek, a Tolnamegyei takarékpénztár részvénytársaság Szekszárdon vezérigazgatójának, Leszl Jakab, a Temesvár-városi takarékpénztár vezérigazgatójának, Szidon Jánosnak, a „Kereskedelmi bank részvénytársaság Lugos” igazgatójának, Sztamorai Jánosnak, a Temesvári első takarékpénztár ügyvezető igazgatójának a Ferenc József-rend lovagkeresztjét, Brunner Jakab mercyfalvai római katolikus plébánosnak, Bauer Gyulának, a Hódmezővásárhelyi takarékpénztár felügyelő bizottsága elnökének, Fejér Gábornak, a Magyar Leszámitoló és Pénzváltóbank igazgató-helyettesének a királyi tanácsosi címet — valamennyinek díjmentesen — adományozta.

A névsorban olvasható az ujanádi plébánosnak, Kummergruber Sándornak a neve is, aki a Ferenc József-rend lovagkeresztjét kapta. Az ujanádiak derek plébánosa egyike a legkiválóbb egyházi férfiakkal, akit kis községe lakói rajongással vesznek körül. Míg a szomszédos községekben ugyszólván semmit se jegyeztek a hadikölcsönökre, addig Ujanád népe szépen kitett magáért, ami kizárólag a plébánosnak köszönhető. A község lelkipásztora ugyanis ilyen szónoklattal buzdította hiveit a templomban:

— Szeretett hiveim, fordítsátok ki a szalmazsákot és ami kipereg belőle, adjátok oda a hadikölcsönre, mert most mindenünket az államnak kell adnunk.

A németajku parasztság tényleg elő is szedte a jáda fiából az utolsó koronáját és bevitték a paphoz. A lelkész gondolkozásmódját nagyszerűen jellemzi az a tény is, hogy most, amikor a szántóföldje napszámosai hadbavonultak, maga állott be aratónak és az e fölött esodalkozó hívőknek ezt a magyarázatot adta:

— A háboruban minden ember egyforma és az irástudó is csak akkor bír értékkel, ha szükség esetén a parasztot is helyettesíteni tudja.

Herzig Ottó alezredes az aradi huszárokról.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Az aradi kórház egyik fehér szobájában, fehér vánkások között halavány arccal fekszik sebesülten az aradi 12-es huszárok vitéz alezredese: Herzig Ottó. Az élet színe csak most, hogy a javulás útján van, kezd visszatérni a régi helyére. Egyelőre még „hadiszakáll” borítja a máskor gondosan simára beretvált arcot, de a szemek már élénkek s az emberek nyugtalanul, érdeklődnek az aradi újságok után.

Néhány nappal ezelőtt szállították haza Cholmból, ahol egy hétig feküdt, miután a súlyos seb hazaszállíttatni nem engedte. Az Aradi Közlöny munkatársa a mai nap folyamán meglátogatta a súlyosan sebesült vitéz katonát, ki munkatársunknak megsebesülése körülményeiről s vitéz huszárjainak tetteiről a következőket mondotta el:

— Volhyniában feküdtünk, s minduntalan orosz lökésekét és előre töréseket kellett visszavetnünk. Egy délután azt a parancsot kaptam, hogy négy század huszárommal siessék előre a 4-es dragonyosok segítségére, kik erős orosz támadást tartanak fenn a Cserevistye környékén. A kapott parancs után el is indultam a négy század huszárral. Velem voltak Pokorny kapitány, Beniczky hadnagy, Gyene hadnagy s Glósz kadett. Elindulás előtt ellovagoltam a huszárok előtt s azt kérdeztem tőlük: tudjátok-e mindenki a kötelességet? Mert nem bálba megyünk fiúk!

— Huszárok vagyunk alezredes ur, ez volt a felelet.

Mire elindultunk, körülbelül este 6 óra lett, óvatosan haladtunk, be akartuk várni a leszálló alkonyatot, hogy annál biztosabban ér-hosszunk kiküldött célunkhoz.

A huszárok boldogok voltak, hogy lovon ülhetnek, s vigán mentünk előre. Kiküldöttem néhány lovas járőrt, akik csakhamar vissza is érkeztek, s jelentették a dragonyosok pontos állását. Este nyolc óra volt, midőn megérkez-tünk kitűzött állásainkhoz, a dragonyosok közvetlen szomszédságába. Ismét járőröket küldtem ki, de most már gyalogosan, akik nesztelenül haladva, megközelítették az ellenség fő-támaszpontját, egy nagy kiterjedésű majort a nélkül, hogy az oroszok észük lőttek volna. Lovainkat hátra küldve, kiadtam a parancsot a tá-madásra, s huszárjaim hatalmas lendülettel fogták a rohamhoz, de ugyanabban a pillanatban irtózatos gépfegyver tűz szakadt ránk. Megkellett állnunk s jól-rosszul beásni magunkat. Abban a pillanatban, amidőn a földre vettem magamat, irtózatos lökést éreztem a bal halántékomon. Egy pillanatra elszédültem, de csakhamar magamhoz térve, a másvilágon képzeltem magam. Fejlő-vést kaptam, gondoltam, s talán már nem is élek. A „cogitatio ergo sum” igazságain nem értem rá gondolkozni. Kezemmel nem mertem a fejemhez nyulni, oly irtózatos volt a fájdalom, s azt hittem, a fejemnek legalább is egy része elrenült. Lassan, nagy óvatossággal végre is odaértem a fájdalom forrásához. A fejem alaposan megdagadt, de a vérnek alig volt nyoma. Levettem sapkám, amely kettős vászon bé-léssel ellátott háborus alkalmatosság volt, s csak így, tapogatás után tudtam meg, hogy mi történt. Részen a sapka vastag anyaga védett meg, főképen azonban a mellé tűzött ér-mek egyike, mely állta a golyó lökését. Ez az érem képzelhető, hogy a legbecsesebb em-lékem s életmentőként tiszteltem.

Munkatársunk kezébe vette az alezredes érmét, s meglepődve konstataálta, hogy az egy szép magyar emlék, a kárpáti nagy harcok ide-jéből. Felírása: A Kárpátok.

— Ime, alezredes ur, önt is a magyar Kár-pátok mentették meg.

— Igaza van, nem is felejttem el őket üd-vözölni, mihelyt visszamegyek csapataimhoz. De bizony addig még jó egynehány hónap el-mulik. De hadd folytatom tovább. Alig hogy megállapítottam esodának is beillő szerenésmet, az oroszok abbahagyták a gépfegyvertűzést s gránáttal kezdtek löni reánk. Egy-két gránát-lövésre emlékszem csupán, mert mindjárt az ágyuzás első perceiben súlyosan megsebesültem. Egy közelünkben lecsapódó gránátból kiröppenő szilánk ért, úgy, amint a földön feküdtünk és pedig gerincem alsó részén, amely mellett be-furódva, cikk-cakkosan szaladt végig a forgó-esontok mellett s felső lábszáramon hagyta el porhüvelyemet. A második esoda! De ezt már nem konstataálhattam, mert eszméletlenül ma-radtam jó darabig. A parancsnokságot átvette egyik kapitány, én pedig tisztiszolgám segít-ségével körülbelül két óra hosszat vonszoltam magamat, míg a legközelebbi kötözőhelyig el-értem. Innen szállították Cholmba, s ezt a kö-rülbelül nyolc órai utat részben szekéren, rész-ben egy hadivasut hajtányán tettem meg.

— Tisztjei közül sebesültek-e meg sokan — kérdezte munkatársunk.

— Beniczky, Gyene, Pokorny és Glósz szintén megsebesültek, de velük már nem találkozhattam. Irja meg azonban, hogy huszárjaim, egytől-egyig magyar fiúk, a hősiességnek mintaszere példányai. Azt a halálmegvetést, bátorságot, amelyet többször tapasztaltam náluk, ebben az ütkö-zethen sokszorosan ragyogtatták. Nincs párlja a világon a magyar huszárnak! Ön előtt nem mondom ezzel újat, de jól esik megüzennem ezt az aradiaknak! Ezzel a négy század huszárral s megfogyott lét-számu néhány dragonyos ezreddel három-száz lépésig közelítettem meg a nagy erő-vel ránk rontó orosz csapatokat. Hogy ennek a teljesítménynek az értékét, mely egyes egyedül az én bátor huszárgyere-keimnek az érdeme, megismerje ön, meg kell mondanom, hogy a reánk zuduló orosz haderő oly nagy volt, hogy a segítségül jövő németeknek 60 bateriát kellett elle-nük felvonultatni, hogy eredeti állásaikba őket visszanyomhassák.

— Szenved-e sokat az alezredes ur?

— Ma már megtudok mozdulni az ágyam-ban s ezt Zimmermann dr. igazgató főorvos urnak, az én drága barátomnak köszönhetem, ki olyan hatalmas operációt hajtott végre raj-tam, amely kevésbé biztos kezeztől bizony veszedelmes lehetett volna. Nos és köszönhe-tem még az én éjet-napot egygyé tevő fárad-hatatlan ápolónőmnek, ki egy pillanatra sem hagy el, szólt mosolyogva s megszorította a felesége kezét.

Harc téren levő katonáknak

a legkedvesebb és legalkalmasabb ajándék egy hazutól érkező hír-lap. Az „ARADI KOZLONY”-t a tá-borba minden aradi katona olvassa.

Helyettesest küldött hadiszolgálatra.

(Per az apanázs miatt.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Sokféle háborus per került már a magyar bíróságok elé, de aligha volt még olyanról szó, mint amilyenben holnap az aradi királyi törvényszék felebbviteli tanácsa fog ítélni Szalay Béla dr. tanácselnök elnöklésével. Két szentmártoni magyarnak rendkívül érdekes viaskodása a következő:

A tavasz elején történt, hogy a szentmár-toni jegyző hadimunkára szólította fel faluja lakosságát. Kempf Mártonnak volt egy Mar-cell nevű fia és Poszmayer Ferenének is volt egy Marcell nevű fia. Ez az utóbbi vagyonos földbirtokos és élni akart a törvénynek azzal a kedvezményével, hogy hadimunkára maga vagy fiának személye helyett más valakit állíthat. Felkereste Kempfet és egyezsége lé-pett vele, amennyiben megállapodtak, hogy Poszmayer ad kocsit és lovat, Kempfnek a fia pedig elmegy kocsisnak a kocsi-val, lóval Galiciába. Ez a meg egyezés állítólag úgy történt volna, hogy az öreg Kempf havonta kap 200 koronát, amiért a fiát elengedi.

Az ifju Kempf el is ment a hadsereghez és becsületesen végezte a dolgát. Egy napon a hadtápparancsnok kiadta parancsban, hogy a haretérre érkezett fuvarokat, kocsit és lovat készpénzért beváltja. Poszmayer fogatáért ki-utalták az ezer koronát és elküldötték neki Szentmártonba. Kempfet azonban nem bocsá-tották haza, hanem továbbra is hadtápszol-gálatra tartották a haretér mögött. Amint Pozs-mayer az 1000 koronát megkapta, attól a nap-tól kezdve beszüntette a 200 korona kifizeté-sét Kempf-kezehez azzal a indokolással, hogy az 6 fiát csak addig állította a maga fia he-lyett helyettesekéit, amíg a kocsija és a lova is a haretéren lesz. Ezzel szemben azonban Kempf azt vitatta, hogy semmi köze sincs ahhoz, mi történt a kocsi-val és a lóval, neki mindaddig jár a 200 korona, míg a fia haza nem jön, mert 6 addig annak hasznát nem veszi és ad-dig az ifju Poszmayer élvezi azt a benefi-ciumot, amelyet a törvény a vagyonosabb gaz-dáknak biztosít.

Természetes, hogy ebből per lett, amely az aradi királyi járásbírószágon indult meg. Az első tárgyalás április 5-én volt és a felperes ügyvédje egy kormányrendeletre hivatkozott, amelyben Tisza István gróf az összkormány ne-vében 1916. április másodikán kimondotta, hogy az ilyen perek beszüntetendők, azokban ítélet nem hozható. A bíróság erre a rendeletre való hivatkozással be is szüntette a pert és Kempfet keresetével elutasította.

Ez azonban nem nyugodott meg ebben az ítéletben, hanem megfellebbezte az aradi kir. törvényszék felebbviteli tanácsához és miután a bíróság behatóbban foglalkozott az említett rendelettel, megállapította, hogy szó sincs ab-ban arról, hogy az ilyen pereket nem szabad tovább vinni és a bíróságnak kötelessége azo-kat megszüntetni, hanem az csak a pervitelt szabályozza. A tárgyalás folyamán a felebb-viteli tanács foglalkozott is a per lényegével és ítélethozatal előtt a bizonyítás kiegészítését rendelte el. Megidézte a község jegyzőjét és holnap fogja őt kihallgatni. A jegyző vallo-mása alapján dönti el majd a bíróság, hogy a hadiszolgálat helyettesítésére vállalkozott fiatal-embernek mennyi időre jár a havi 200 korona apanázs.

Előkelő oláh diplomaták utolsó brassói útja.

(Három optimista nyilatkozat, amely nem vált valóra.)

Írta: Győri Imre.

(A Budapesten megjelenő Brassói Lapokból.)

Már nem emlékezünk a nevére. De még magunk előtt látjuk a kopaszodó ősz fejét, amelyből két apró szem pislogott elő. Brassóban igen nagy tisztelettel fogadták. Azt mondták, hogy a román király egyik bizalmasa, aki uralkodója sajátkezű levelét viszi Berlinbe a császárhoz. Brassóban akkor sok mindent beszéltek. A levegő tele volt izgalommal. Napnap után ládákkal megrakott fiakkerek robogtak az állomás felé. Magyarország legnagyobb keleti városa át volt itatva villamos fluidummal.

A kopaszodó öreg ur nem volt egyedül. Vele volt a felesége is, egy rokonszenves, kedves, éltebb uriaszony. Mindkettőjükkel első szempillantásra látni való volt, hogy a legmagasabb körökből valók.

Az öreg ur szívesen és sokat beszélt. És optimista volt.

— Nagy jeleneteim voltak a királlyal — mondotta. Tegnap még ingadozott. Bratianu befolyása alatt állt teljességgel. Most már azonban minden megváltozott. Meg lesz a meg egyezés. Megyek Berlinbe a királyom levelével és ha két héten belül visszatérek, akkor Románia vagy semleges marad, vagy pedig, ha a kompenzáció kérdését el lehet intézni, a központi hatalmakkal megy.

Az öreg ur igen meggyőzően beszélt és mi vérmes reményeket fűztünk berlini útjának eredményéhez. Arra a kérdésünkre, vajjon nyilatkozata hitelt érdemel-e, a legautentikusabb és a román kérdésekben legtájékozottabb brassói forrásból a következőket felelték nekünk:

— Csaknem fenntartás nélkül akceptálható az öreg ur minden szava. Közel harminc év óta bizalmasa a román királyi családnak. Már Károly király előtt is nagy tekintélye volt. Könnyen elképzelhető, hogy egy ilyen öreg butordarabnak tényleg nagy jelenetei voltak a királlyal. Hiszen azt lehet mondani, hogy a mostani királyt térdeim ringatta. Az ilyen emberek sokat megengedhetnek maguknak az urakkal szemben, még ha az maga a király is.

Sajnos, a jóslat, amelyet a meggyőződés hangja tett reményteljessé, nem vált be. Az öreg ur és neje nem tértek vissza sem két héten belül, sem ennél hosszabb idő múltán Brassóba. Nem tudjuk a román király levelének sorsát sem. Ugy látszik, hogy ez a levél-história is hozzátartozott a román kormány aknamunkájához. A nagy, becsstelen tervhez: ámitani, barátságot szinlelni, azután a jóhiszemű, a tisztességes, a maga őszinteségében mindig egyenesen gondolkodó és ezen jellemvonásokat ellenfelében is feltételező gyanutlan szomszédra orozva, gyáva becsstelenséggel rátámadni.

A lapokban különben szerényen meghúzódtott egy hírecske, amely arról adott számot, hogy a román király főtitkára, aki ura sok milliós magánvagyonát valahol Európában akarta biztonságba helyezni, nem léphette át a központi hatalmak országainak határát. Így már dereng valami az augusztusi mese titka körül.

Nem sokkal az oláh háború kitörése előtt Majorescu, a kitűnő oláh államférfi, egy németországi fürdőhelyről hazatérőben két teljes napot töltött Brassóban. E sorok írója találko-

zást keresett vele. A kegyelmes ur azonban mereven elzárkózott minden néven nevezendő interjú elől.

— Németországban voltam hetekig — mondotta — nem tudom mi történik otthon! Hogyan adhatnék számot a mai helyzetről?

Ebbe a nyilatkozatba bele kellett törődnünk, hiszen teljesen fedte a való tényállást. De Majorescu szabadkozása dacára sem maradtunk érdemleges válasz nélkül. A titkára, egy rokonszenves fiatal zsidóleány kategorikusan ezeket mondta:

— A kegyelmes ur kizártnak tartja a központi hatalmak háborúját Romániával.

Körülbelül tíz nappal Románia orvítamódása előtt Brassóban járt Stere Constantin, a nagynévű román publicista és diplomata is. Az ő optimizmusa mindeneken jultett.

— Majd ha már dörögnek az ágyuk, beszélte a társaságában lévő uraknak, akkor se hiszem el, hogy Románia Bulgáriával és a központi hatalmakkal háborúba keveredjék. Gyors és biztos pusztulásba rohanna. Románia ma is készületlen. Ami háborus energia felett rendelkezik, az a mai modern hadviselés mellett talán csak hetekig elegendő. A román nép különben sem kívánja a háborút. Jaj Romániának, ha csapatai egyszer meginognak. Románia háborújának, a román nép szempontjából nincsen morális alapja és az első súlyosabb csapás, amelyet ellenei valamelyik oldalon reá zudítanak, halomra fogja dönteni háborus kormányunk összes számításait. De kérem, határozottan ellenzem, hogy ezek a szavaim a lapokba kerüljenek. Otthon, Poklevskiék ugyanis renegátnak neveznek.

Most már megírhatjuk. Nem rontunk vele.

Az első döngő csapás bekövetkezett. A holnap talán egészen valóra váltja Stere Constantin tragikus jóslatát.

Nagyszebenben szeptember kilencedikén.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Áma sok ezer menekült közt, akik az oláh csapatok betörése előtt elhagyták Nagyszebenben, volt Arz Albert dr., a nagyszebeni Földhitel Intézet igazgatója, aki augusztus 27-ének éjszakáján családjával csak nehézségek közt tudott elmenekülni. A bank üzleti könyveit és értékeit már nem tudták biztonságba helyezni. Az intézet tevékenységét Budapestre helyezte át. Minthogy azonban a legfontosabb üzleti könyvek nélkül nem tudtak dolgozni, Arz igazgató elhatározta, hogy visszatér Nagyszebenbe és erre az utra Heltnar Arthur dr. és Frohnus János főtitkárviselők csatlakoztak mellé. Az igazgató tegnap tért vissza Nagyszebenből. Az útja sikerrel járt, a bank minden könyvét sértetlenül el tudta magával hozni. Egy újságíró előtt tett nyilatkozatai bizonyára hozzájárulnak ahhoz, hogy Nagyszeben sorsáról elterjedt alaptalan híreket megcáfolják és megnyugvást keltsenek azok közt, akik hozzátartozóikat még mindig Nagyszebenben tudják.

— Két kísérőmmel együtt — mondotta Arz igazgató — szeptember elsején kettő utra. Nagyváradon huszonnégy óráig vesztegeltünk és szeptember 4-én este értünk Kolozs-

vára. Természetesen el voltunk látva a szükséges iratokkal, amelyek megszerzésében Hazay báró honvédelmi miniszter volt segítségünkre. Szeptember 6-án elutaztunk Kolozsvárról és személyvonattal Kiskapusig jutottunk. Itt egy katonavonatra kellett felszállni, amely Vizaknánig vitt bennünket. Ez a város Nagyszebenből körülbelül tízennégy kilométernyire van és már észrevehető volt a háború, mert erős ágyuzást hallottunk. Vizaknától Nagyszebenig állandóan hallottuk az ágyuk bömbölését. Szeptember 7-én a déli órákban szerencsésen megérkeztünk Nagyszebenbe, ahol jelentkeztünk az osztrák-magyar vasutállomásparancsnokságnál, amelynek tisztjeit ismertem. A parancsnok tíz gyalogost adott rendelkezésünkre, ezek védelmével egy paraszt szekéren mentünk be a főtérre, ahol a Földhitel Intézet épülete van. Mikor a két emeletes palotát megláttam, szívem megtelt örömmel, mert a ház teljesen sértetlen, még csak egy törött ablak sincs rajta. A városban visszamaradt házfelügyelő kíséretében beléptünk a házba és a feleletes kórséta után is meggyőződtem, hogy minden úgy maradt, ahogy ott hagytuk. Minden üzleti könyv és más tárgy is azon a helyen volt, ahol azelőtt állott, egy asztal, sőt még egy szék sem hiányzott. Nagy sietséggel összecsomagoltuk a könyveket, parasztszekérre raktuk és a vasutra szállítottuk.

— Ahogy az utcákon végig vonultunk, saját szememmel meggyőződtem, hogy a város keveset szenvedett. Azonban több ház megsérült, így a Luther templom, az állami gimnázium, az Általános Takarékpénztár palotája és több bérház. Néhány házon nagyobb sérülést is vettem észre. Míg a városban tartózkodtam, a központi temető és a város közt a mi csapataink és egy kisebb román csapat közt kisebb harc volt, amelyről azonban bővebbet nem mondhatok. A villanyvilágítás kifogástalanul működik, azonban az oláhok teljesen lerombolták a vízvezetékét, úgy, hogy a lakosság a város közelében levő patakból kénytelen vizet hordani, ami természetesen nagy nehézségekkel jár. Beszéltem Dórr dr. polgármesterrel, akit semmi áron sem lehet rávenni helye elhagyására. Ez a derék és kötelességű tisztviselő elmondta nekem, hogy a közbiztonsági állapotok egészben és nagyjában kielégítőek és rend és csendzavarás egyáltalán nem fordult elő. A rend fenntartására kilencven tagból álló polgárőrség alakult, amely kifogástalanul működik. Ez látja el a közbiztonsági szolgálatot. A polgármester még emondta, hogy tudomása szerint fosztogatás, vagy más erőszakosság csak szórványosan történt. Hochmeister polgármester helyettes, Kirchgatter dr. és Kabdebó dr. ügyvédek, Schuhn mérnök és Schullerius hitvánok a városban maradtak. Négy órai ott-tartózkodás után én és hű kísérőim elhagytuk Nagyszebenben. Este félnyolckor kezdtük meg az utat Budapestre. Menekülték vonatján utaztunk és utközben sokszor kellett órák hosszát vesztegetni. A városban — fejezte be elbeszélését az igazgató — nem láttam nyitott üzletet és mindenütt halálos csendet találtam.

Az igazgató felesége ma kapott Nagyszebenben maradt nővérétől levelet, amely szeptember 5-éről van keltező: „Sok ijedséget és félelmet állunk ki — írja az urinó. Szeptember elsején néhány ágyugolyót küldtek a városba nekünk a pincébe kellett menekülnünk. A ti lakástok eddig sértetlen. Tegnap és ma ismét erős ágyuzás volt hallható. Vize nincs a városnak, azonban élelmiszerben eddig még nem volt hiány. Most teljesen magunk vagyunk a házból és úgy dolgozunk, mint a napszámosok. Az ittmaradottak közt van Teutsch püspök két huga, akik egy házba költöztek a plebánosékkal.”

Női Schylock.

(A világ leggazdagabb és legfősvényebb asszonya.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Nemrég halt meg New-Yorkban nyolcvan éves korában *Green Hetti*, akit joggal tartott az egész közvélemény a világ leggazdagabb asszonyának. Ő volt az Egyesült Államokban a legfeltűnőbb és egyúttal a legantipatikusabb jelenség a közéletben. Kétségtelen, hogy napjainknak nem volt nagyobb és sikeresebb asszonyi *financ zsenije*, mert sikerült neki azt a rizenket millió dollárt, amelyet mint leányatyjától és egy nagynénjétől örökölt, *megtízszereznie*. Ezzel a határozott szerzési tehetséggel azonban a *legpiszkosabb fősvénység parapsult*. Ez az asszony, akinek a vagyona jóval nagyobb volt *százmillió* dollárnál, haláláig a *legolcsóbb hobokéni kosztházban lakott* és ameddig a lábait birták, naponta begyalogolt new-yorki irodájába, amelyet egy bank bocsájított rendelkezésére teljesen díjtalanul. Bryan egyszer a kongresszusban a jövedelmi adó behozataláról szóló törvényjavaslat *vitájánál* azt mondta, hogy *Green asszony egy általános közveszedelem*.

— Legalább három millió dollár jövedelme van ennek a nőnek és emellett egy olcsó kosztházban lakik és nem ad ki többet évente néhány száz dollárnál. A mai adórendszer mellett ez az asszony kevesebb járul hozzá az Unió kiadásaihoz, mint egy egyszerű munkás, aki az 6 ötszáz dollárnyi jövedelméből magát és a családját tartja el.

Azt az egyet el lehet mondani erről a csodálatos asszonyról, hogy egész életén át hű maradt önmagához. Az ország egyik legrégebbi puritán családjából származik. Őse *Howland Jon*, 1620-ban vándorolt be Amerikába és megalapította Masachusec államban New-Bettford várost, ahol nyolcvan évvel ezelőtt született meg *Hetti Green*, mint egy gazdag kereskedő leánya. Az apját *Robinsonnak* hívják. Gyönyörű szép leány volt, akinek a tánc volt a szenvedélye. A fősvénység már korán kiütött rajta. Azt beszélik róla, hogy soha sem ment kocsin a bálba, hanem egy pár vastag harisnyát húzott a bali cipőjére és esőben, hóban gyalog ment az ünnepélyre. Harminc éves volt, amikor elvesztette az apját, akitől *kilenc millió* dollárt örökölt. Ugyan ebben az időben halt meg *Howland Anni* nevű nagynénje, aki szintén több milliót hagyott hátra. A bíróságnál feküdt végrendelet úgy intézkedett, hogy hárommilliót ki kell szakítani családi alapul, ennek kamatai a rokonok közt voltak szétosztandók. *Robinson Hetti* azonban felmutatott egy későbbben keltezett végrendeletet, amely szerint ő volt az egyedüli örökös. A többi örökös megtámadta ennek érvényességét és óriási feltűnést keltett, mikor két irásszakértő azt vallotta, hogy a megtámadott végrendeletnek két aláírása *Robinson Hetti kezétől származik*. Évekig tartott a per, amely kiegyezéssel végződött. Különbösen is *Green Hetti* egész életén át arról volt nevezetes, hogy perlekedési hajlama van.

Harmincöt esztendő volt, mikor feleségül ment *Green Edvard* amerikai főkonzulhoz, aki Manilában szolgált évekig és nagy vagyont szerzett. Mindjárt a lakodalom után a fiatal asszony közjegyzőnél abban egyezett meg az urával, hogy a vagyonukat teljesen elkülönítik. A házastársak a new-yorki börzén spekuláltak, de mindegyik külön a maga számlájára. Míg az asszony *milliókat halmozott fel*, addig a férj *elvesztette az egész vagyont*. Az asszony egy fillért sem adott az urának, aki el is vált tőle és *kolossz szegényen* halt meg

1912-ben. Az özvegy két gyermekét legszigorubb takarékosagra nevelte. A fiát minden nap kiküldte az utcárokra, hogy adja el azokat az újságokat, amelyekből ő már kiolvasta a pénzügyi híreket. Még mint negyven éves férfi is arra a sovány zsebpenzre volt utalva ez a fia, amelyet az anyja adott neki.

Óriási vagyonának legnagyobb részét szerencsés spekulációval szerezte. Azt mesélik a Wall Streeten, hogy soha egyetlen egy fillért sem veszített a tőzsdén. Hogy mennyire előre látó volt, legjobban bizonyítja az a tény, hogy már két évvel a nagy gazdasági krízis előtt, 1907-ben és 1908-ban minden kint levő pénzét bevonta és mikor a pánik jött, ő adott kölcsön nagy összegeket, magas kamattal, a new-yorki nagytőkéseknek. Azoknak a bankoknak, amelyekkel összeköttetésben állott, hat millió dollárt kölcsönzött. Azonban csak *rendkívüli biztosítékok és rendkívüli feltételek mellett nyújtott hitelt*. 1898-ban, ugyancsak egy nagy krach idején, a világhírű *Stewart A. T. ház*, amelyet kevéssel azelőtt *Hilton Albert* vett át fizetési nehézségek közé jutott. *Hilton atyja*, a *Hilton bíró* néven ismert finansier, akinek milliói voltak telkekben, a pánik idején nem tudott pénzt felhajtani, hogy a fiát kisegítse a bajból. Végre *Green Hetti*hez fordult, aki hajlandó volt egy millió dollárt kölcsön adni. A nő *Schylock* azonban egy *hat százalékos, fel nem mondható, husz évi jelzálog bekebelezést követelt a City Hall parkban álló Stewart épületre*, amely az öreg *Hilton* tulajdonát alkotta és amelyet az adóhivatal két és fél millió dollárra becsült. Minthogy kényszer helyzetben volt, bele kellett egyeznie a feltételekbe. Néhány évvel később, minthogy a hosszú lejáratú jelzálog biztosíték terhelte az épületet, kétszázhetvenöt ezer dollárral olcsóbban vette meg az asszony a forgalmi áránál.

Egy másik kép: Évekkel ezelőtt *Green Hetti* egyszer gyorsan akart Filadelfiából Newyorkba utazni, hogy még a börze zárata előtt megérkezzen. Minthogy azonban a menetrend szerint nem volt vonat, arra határozta el magát, hogy külön vonatot rendel. Sokaig alkudozott a vasut társasággal, és mikor ez végre a legolcsóbb áron hajlandó volt befűtteni, akkor így szólt az asszony:

— *Tudják mit, hagyjuk a személyvonalat és számítsanak öt dollárral kevesebbet, én majd a mozdonyon utazom. Így is történt.*

Green Hetti hagyatékát *százmillió dollárnál jóval magasabbra becsülik*. A tulajdon részesének a vagyonnak bank részvényekben, vasutakban és ingatlanokban van elhelyezve. Ilyen módon az agg nő egész sorát a bankoknak tartotta kezében. Az ország majdnem minden nagyobb városában volt ingatlana. A végrendelet, amely fiát teszi meg főörökösé, nem beszél összegekről és egy fillért sem juttat *jótevény célra*. Azt beszélik, hogy ez a szegény gazdag asszony azt tűzte ki élet célul, hogy a fia legyen az ország leggazdagabb embere. Halála előtt néhány nappal abból, a szegényes kosztházból, amelyben élt, átvitték fiának lakására. Ott érte utól a guta. Röviddel halála előtt forró grogot kért, mert igen gyöngének érezte magát. A fia azonban e helyett orvost hozatott. Mikor az orvos az ágyához lépett, így szólt szemrehányóan a fiához:

— *Ha megcsináltad volna nekem a grogot, akkor megtakarítottuk volna az orvost. Egy félórával később meghalt.*

Gouraud tábornok

Sarraill utóda.

— Zaimisz lemondott. —

Távirati tudósítás.

Luganó. A Secolonak jelentik Párisból: Sarraill tábornokot a napokban visszahívják. Utódja Gouraud tábornok lesz, aki mar utban van Szaloniki felé. Szalonikiban megkezdődtek az őszi esőzések, amelyek zavarják a szövetségesek hadműveleteit.

Athén. A Reuter ügynökség jelenti: Zaimisz miniszterelnök ma beadta lemondását.

Rotterdam. Szalonikiból jelentik: A Szaloniki fronton élénkebb harcok vannak folyamatban. A Struma torkolatánál Tachinosti felől, az angolok átkeltek a folyón. A bolgároktól makacsul védmeztet balparti falvak közül néhányat elfoglaltak. A bolgárok szakadatlanul ellentámadásokat intéznek.

Hága. Londonból érkezett táviratokból kiderült, hogy az Egei tengeren lévő Svra görög szigeten katonaságot szállítottak partra, az ottani dróttalan táviró-állomás lefoglalására. Közben néhány katonát elfogtak s a táviró-állomást átadták a francia konzulnak.

Adakozás a menekülteknek.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Az erdélyi menekültek segélyezése érdekében *Lippa* község intelligenciája is elkövetett minden tőle telhetőt. *Hold Adám* és özvegy *Vannay Gusztávné* elnöklete alatt ötven tagú bizottság alakult meg, mely a lippai vasuti állomáson üdítő állomást állítatott fel s kitűnően sikerült gyűjtést kezdett. A gyűjtést *Sajó György* gyógyszerész szervezte s a bizottság itt mond köszönetet az adakozóknak adományaikért, melynek összege *2119 korona 20 fillér* volt.

Az erdélyi menekültek segélyezésére Arad város főispáni hivatalába következő adományok folytak be: *Landauer Samu* 10 korona, *Aradi olaj* malom 30 korona, *Kovács Antal* hadnagy 20 korona, *özv. Fischler Adoliné* 5 korona, *Krausz Paulin* 10 korona.

Aradvármegyében elhelyezett menekültek segélyezésére *Baross Ferenc* dr. főispánhoz érkezett adományok: *Nagyhalmágyi körjegyző* gyűjtése 352 korona 70 fillér, *Rozenthal Zoltán* dr. Honcátó 50 korona, *Lukács Ferenc* Honcátó 20 korona, *Öry Sándor* Honcátó 20 korona, *Schwartz Pál* Honcátó 10 korona, *Nokola Vitmos* Honcátó 10 korona, *Arkossy Aurél* Honcátó 10 korona, *Fried Lajos* Honcátó 6 korona, *Grünberger Jenő* Arad 10 korona.

Az „Aradi dírvédelmi Hivatalba” újabb adományok érkeztek be: *Domány Jánosné* 20 korona, *Egy kongreganista* 10 korona, *Lészay Sándorné* 10 korona, *Nyári Béláné* 10 korona. Természetbeni adományt küldtek: *özv. Klein Lipótné, Rényi Miklósné, Kilenyi Adolfné, N. N., S. V., Róth Józsefné, Mairovitz Emilné, Deutsch Árminné, özv. Kaufmann Lajosné, Haller Józsa, Farkas Mariska, N. N. ruhaneműket*, melyekért *hálás* köszönetet mond a menekültek nevében a hivatal vezetősége. Ismételtén kérjük Arad város jószívű közönségét, hogy a menekültek részére, ha van még nélkülözhető ruhaneműjük, küldjék azt be hozzánk, mert még igen sokan jönnek tiszta ruháért s ami volt már kiosztottuk a menekültek között. Nem sok, amit kérünk, csak egy nélkülözhető fehérnemű vagy melegebb felső ruha, mert szegény erdélyi testvéreink csak egy vékony kis nyári ruhában menekültek s most jön a hidegebb idő és nincs meleg ruhájuk, tiszta fehérneműjük. Segítsünk tőlünk telhetőleg a menekülteken és küldjük el részükre a nélkülözhető ruhaneműket a „Nővédelmi Hivatalba” *József főherceg*-ut (Maresch mellett) délelőtt 9—12 és délután 4—7 óráig.

Visszavonták az oláh főerőt Dobrudzsában.

(Eltávolítják Bukarest lakosságát.)

— Távirati tudósítás. —

Luganó. A Secolónak jelentik Bukarestből: A dobudzsai oláh hadseregnek főerejét visszavonták Raso-vo területére.

Budapest. A délelőtti órákban a parlament folyosóján a képviselők nagy számmal vették körül Tiszta István gróf miniszterelnököt, aki Hazayval beszélgetett. Hazay az Erdélyben tett tapasztalatairól és munkásságáról közölt részleteket. Valószínű, hogy Hazay jó híreket hozhatott, mert a miniszterelnök és a képviselők jókedvűen felvillanyozva hallgatták.

Luganó. A milánói lapok jelentik: A román kormány Bukarestet megerősített helynek nyilvánította és ezért a lakosság nagyrészt és a külföldieket a városból eltávolítják.

Stockholm. A „Ruszköje Szlovo” írja: Romániában a hadiállapot kihirdetése óta hat halálos ítéletet hajtottak végre kémkedésért. A szociálisták összes gyűléseit betiltották.

Hága. A Times jelenti Pétervárról: A román hadsereg a Brussilov hadseregével tervezett érintkezést még mindig nem érte el. Valószínű azonban, hogy az érintkezés rövidesen bekövetkezik. A késedelem oka az volt, hogy a román hadseregnek Erdélyben, rendkívül erős kárpáti állásokat kellett kiépíteni, mivel rendki-

vül erős ellenséges állásokra bukkantak.

Budapest: A Brassói Lapok írja: A román orvttámadás kivételéhez szorosan hozzátartoznak azok az alattomos eszközök, amelyekkel a román diplomácia aljas terveit előmozdította. Köztudomású dolog, hogy két-három héttel beestelen támadása előtt, Románia még óriási mennyiségű szénét vásárolt tőlünk, mi pedig újabb 80 ezer waggon terményre kötöttünk szerződést a dunai királysággal. De Románia még tovább ment az áttátás terén, hogy alávaló terveit leplezze. Egészen rövid idővel ezelőtt a központi hatalmak bukaresti beviteli bizottságától kölcsönképpen visszakért 1000 waggon terményt, amelynek vételára már ki volt fizetve. Azt mondták, hogy a terményt, amelynek értéke mintegy 5 millió korona. szeptember 5-én visszaadják. Augusztus 27-én azonban bekövetkezett az oláh orvttámadás.

Négy nappal az oláh támadás előtt futott be Predealon át az utolsó Mercur vonat Romániába, amely még két hatalmas fejedelmi autóbilt szállított Bukarestbe. Az egyiket a királynénak, a másikat a királynak. Az autók egy hamburgi gyárban készültek.

IRODALOM ES MŰVESZET.

* **A langeriősi titok.** (Drámai történet az Urániában.) Az új képek bemutatásának sorozatát ma folytatja a színház, a midőn egy rejtélyes történetű drámát mutat be. Egy uszárás titokzatos halála és az azzal kapcsolatba hozott egyén ártatlan szenvedése vonul végig a drámán. Fordulatokban gazdag, izgalmakban ki nem fogyó gyors lüktetésű cselekmény perreg le szemünk előtt és a mikor a bonyodalom tisztázódik és az ártatlan megmenekül a súlyos vád gyanujától, mintegy fellélegzünk, mert az igazság győzött. Kivétel, beállítás és rendezés dolgában a legelsőrangú az, amit a filmben kapunk és ezért méltán számíthat a közönség, érdeklődésére és osztatlan tetszésére. — **Franceska Bertini**, akit a közönség már rég kegyeibe fogadott és a aki az „Odette” óta kimondottan az aradi közönség kedvence, legközelebb egy szenzációt keltő mesterműben fog fellépni az Urániában.

* **A Deutschland megérkezésének mozifelvétel az Apollóban.** A Deutschland diadalmos megérkezése egyik legnagyobb eseménye volt a véres világháborúnak. Százezer emberre várható tömeg várta feszült érdeklődéssel a buvárhajó megérkezését és mikor a hajó befutott a kikötőbe, ezer meg ezer ember lelkes hurrazásban adott kifejezést nagy örömeinek. Ezt az örökké feledhetetlen képet rögzítette meg a filmtechnika egy csodálatos képen és az Apolló-színház holnap mutatja be a publikumnak a Deutschland ünnepélyes megérkezését, a világháborúnak ezt a legnagyobb epizódját. Ezenkívül vetítésre kerül az „Alarc” című rendkívül izgató cselekményű bűnügyi dráma és egy kiváló Nordisk-film, a „Haldokló vá-

gyak”. Mind a három bemutatásra kerülő kép oly nagyszabású filmalkotás, hogy bátran elmondhatjuk, hogy az Apolló holnapi műsorán három slágerkép szerepel.

Orosz kikötőkben felrobbantott hajók. (Stürmert a cár magához rendelte.)

— Távirati tudósítás. —

Stockholm. Pétervárról jelentik: Stürmer miniszterelnököt a cár a főhadiszállásra rendelte.

Berlin. Az orosz határról jelentik: Az orosz hadvezetőség szeptember 5-én, évfordulóján annak, hogy a cár átvette a csapatok főparancsnokságát, napiparancsot adott ki, amelyben kiemeli az orosz hadvezetőség, hogy csupán a cár ügyes hadvezetése mentette meg az országot az ellenséges invázió gyalázatától és az ellenségnek hallatlan veszteségeket okozva az orosz csapatok mindenütt előnyömlésben vannak. Nagyszabású offenzívájuk hamarosan meghozza a gyümölcsöt.

Berlin. Az orosz határról jelentik: **A finn kikötőkben az utóbbi időben tíz-négy gőzös titokzatos körülmények között felrobbant és elpusztult. A legtöbbje angol hajó. Az azonnal megindult vizsgálat megállapította, hogy sem torpedózás, sem aknába ütközés ténye nem forog fenn. Mindentűzt azt beszéltek, hogy anarchista merénylet történt. Számos gyanús egyént letartóztattak. A Xypilla kikötőben egy faszállító angol hajón pokolgépet találtak. A titkos rendőrség lázasan kutatja a merényletek szerzőit.**

Stockholm. A Ruszköje Szlovo írja: A pétervári kikötőben kiűtött tűzvész elpusztította az ott felhalmozott gabona készleteket.

Stockholm. Az orosz határról jelentik: Az összes 5000 lakosnál nagyobb finn városokat megerősített helyeknek nyilvánították és ezért a külföldieknek, melyek legnagyobb része svéd alattvaló, négy napon belül el kell hagyniuk a finn városokat.

Négy női angol zászlóalj

— Távirati tudósítás. —

Stockholm. A „Berlinske Tidende”-nek jelentik Londonból: Lady Castle-reaghs parancsnoksága alatt négy zászlóaljat alakítanak nőköl. A női zászlóaljakat, hirszolgálat, telefonjelző szolgálat, automobilvezetés és tábortonyha-szolgálatok elvégzésére fogják használni.

Hága. Anglia minden részéről tudósítások érkeznek a hatóságok hajszáiról, hogy a színházakban, sporttelepeken valóságos hajóvadászatot rendeznek a katonaköteles férfiakra. Az eredmény rendszerint csekély. Az angol sajtó sópánkodik, hogy a katonaszökevények igen nagy számmal vannak. Mindez élénk bizonyítéka, hogy Angliának nincsenek megfelelő tartalékai, ha csak a véderő kötelezettséget újabb évjáratokra nem fogja kiterjeszteni.

Krisztília. A legutóbbi Anglia elleni Zeppelin-támadás okozta károk minden eddigit felülmúltak. Az angol partvidék egyes részei romhalmazzá váltak.

Hága. A „Nortschliffo” sajtó rendszeresen izgat, hogy Hollandia döntsön a háborúba való beavatkozásról. Londoni nagy lapok szerkesztői Hollandiába utaznak, hogy személyesen győződjenek meg az ottani hangulatról. Egyes híresztelések szerint Anglia megkísérli megszerezni az ellenőrzési, vagy tulajdonjogát a holland sajtó felett. Tekintettel a holland sajtó közismert becsületességére, ezek a kombinációk teljesen alaptalanok.

Luganó. Ellenséges tengeralattjárók a legutóbbi hetekben tizenöt olasz szén, valamint gabonaszállítót és egy amerikai munició szállító hajót süllyesztettek el.

EGYESÜLETI ÉLET.

(*) **A Magyarországi Munkások Rokkant-és Nyugdíjgyűlése** tegnap tartotta meg 23. évi küldöttgyűlését a régi országházában pákai Küber Alajos kocsigyáros elnöke alatt. Vidékről mintegy 200 küldött vett részt a gyűlésen. A betérjésztett zárószómadás tudomásul vétetett. Az egyesület 205 ezer tagot, 540 vidéki fiókot és 150 tagcsoportot számlál. Törzsvagyona 15.125.000 korona, amelyből 10 és fél milliót fektetett hadikölcsönkötvényekbe. Eddig 8 millió koronát fizetett ki 4570 rokkant, 1280 árva és számos özvegy segélyezésére. A harctéren megrokkant igényjogosult tagokat is alapszabályszerűen segélyezik, ugyszintén a harctéren elesett tagok árvaít. Az állam évi 10.000 koronával támogatja az egyesületet. Janszky Adolf, a Franklin Társulat elhált főtisztviselője, körülbelül 25.000 koronát hagyományozott a humánus egyesületnek. Alapító tagjainak száma 110, köztük 12 vármegye, 24 város, iparkamarák, intézetek és magánosok. A hazai sajtónak az egyesület törekvésének támogatásáért köszönetet szavaztak.

LEGUJABB.

Reggel 4 órakor érkezett jelentés.

Harmincezer orosz halott Halicsnál.

Budapest. A Pester Lloydnak jelentik a sajtóhadiszállásról: Az orosz front legnagyobb részén nyugalom van. Csupán a Kárpátokban, Kaputtól északra, Ludove környékén voltak erős, ámde visszavert orosz támadások. A Stochodnál meglepetésszerű orosz támadásokat tüzéségünk megállította és azok akadálytalak előtt összeomlottak. Keletgalliciában tüzerharo volt. Ugyiátszik, hogy az oroszok Brzezaninál és Halicsnál halottakban mintegy harmincezer embert, sebesültekben ennek legalább is három-azeresét veszítették. Az itteni harcokban különösen kiténik a török csapatok. A török tisztek véleménye az, hogy az orosz csapatok megközelítőleg sem használhatók össze Gallipolinál küzdött ausztráliai csapatokkal. Hogyha nem lennének az oroszok számbelileg túlsúlyban a törökök semmibe sem vennék az orosz hadsereget.

Genf. A Havas-ügynökség jelenti Athénból: Az egész Zaimis kabinet beadta lemondását. A miniszterelnök nem tudta meggyőzni a királyt a liberális párt programjának, valamint a kormány előterjesztésének helyességéről.

Luganó. A Corriere szalonikii jelentése szerint az itteni forradalom újabb fordulatot vett. A forradalmárok vezére Zumpatis, ezredes könyörgő levelet intézett a királyhoz, kérte, hogy vezesse a hadsereget a bolgárok ellen. Deriában is kiűzték a forradalom, a nemzeti védelmi bizottság felajánlotta szolgálatát a francia tábornokoknak, mert az entente-val együtt akér-

nak harcolni a bolgárok ellen. Pireusban és Athénban barakk-táborokat építenek az entente csapatok részére.

München. Lloyd George barátja, Nickoll a Timesben kifejti, hogy a hadkötelezettséget legközelebb a negyvenkettedik életévig kiterjesztik. Rövidesen újabb egy millió embert hívnak be.

Budapest. Mindkét függetlenségi párt ma este tartott értekezletén elhatározta, hogy Andrássy és Apponyi holnap tárgyalandó indítványai mellett többen felszólalnak. A Károlyi-párt is is szolidáris, ámbar a delegáció intézményét eltörölné tartja.

Budapest. A sajtóhadiszállás jelenti: Az oláh jelentés szeptember tizenegyedikéről: A Maros és a felső Olt völgytől nyugatra az ellenség folytatja visszavonulását. Három tisztet, százhat közembert elfogtunk. Nagyszombatól délnyugatra Sellemberket megszállottuk. A Sztrigy völgyben, Merisortól nyugatra több ellenséges támadást visszavertünk. Támadásba átmelve két ágyut, két géppuskát zsákmányoltunk, három tisztet, háromszáz két közembert elfogtunk. Déli front: Az egész Duna mentén csatározások folynak. Dobrudzsában folytatódna a hadműveletek.

HIREK.

Levél a szerkesztőhöz.

Kaptuk a következő levelet: Tisztelt Szerkesztő ur! Az entente hatalmak minden meghalható organuma a középponti hatalmak tökéletes vereségét a saját, legyőzhetetlennek gondolt hadseregén és a feltétlenül sikeresnek képzelt gazdasági blokádon kívül bizonyosra vette a monarchiabeli felszabadítandó nemzetiségek „lázasárai” miatt is. Az első próbát kiállottuk az olasz hadüzenetet követő időkben, amikor a felszabadítandó területek olasz lakossága, amint ezt én is tapasztaltam, nemcsak nyugodtan maradt a helyén, hanem taláiban jellemezte is testvéreinek hátsó gondolatokkal megterhelt szövevényi hűségét.

A másik próbát most álljuk ki a román háboru mézesheteiben. Mi, akik körül vagyunk véve románokkal, együtt élünk velük és ismerjük őket erényeikkel és hibáikkal együtt, jól tudtuk, hogy irredentista törekvéseknek nem volt itt sohasem talajuk, s mindig hangoztattam, hogy az az oláh katona, akit hősnak látam, hősnak és bátornak mondtak az Isonzónál, bátor lesz akkor is, ha fajrokonaival fog harcba kerülni.

Igaz, hogy a legénységénél a dríllt mondják a bátorságot előidézőeknek, de a tisztikar nál még ez az erőltetett magyarázat sem talál helyet. Csodáljuk a hős tiszteket, de a csodálat mellett reményeink beaváltojaként azt a közéletünkben élő román nemzetiségű ügyvéd-főhadnagyot, ki Aradon is jól ismert s akinek atyja sokáig Aradon működött közhivatalban s ma egy aradnegyei községben hivataloskodik, aki a román hadüzenetet megelőző időben egy szoros-útjárót őrzött néhány emberével, s akit hirtelen megleptek az emlékezetes vasárnap éjjelen, s aki néhányad magával, kevés munitcióval, utánpótlás lehetősége nélkül, élelenszomjan tartotta állását napokig délig, egy hat géppuskával ellátott oláh zászlóalj ellen.

Nyugodjanak meg a kishitűek, a félékek, a rémségeket látók és minden áron menekülők, a magyar állameszméhez hű románjaink is segitenek közös ellenségünk legyőzésében, amely ugyiátszik, nem is olyan veszedelmes.

Krenner Zoltán dr.

LEGUJABB.

Reggel 3 órakor érkezett jelentés.

Szófia. A bolgár vezérkar jelentése szeptember 12-éről: Az oláh front: A Duna parton nyugalom van. A Dobrudzsában folytatjuk az előnyomulást. A Macedon fronton az Otovo tónál a Moblema völgyben, a vardai területen és a Doiran tónál tüzerharok voltak. A Putkovo tónál az olaszok támadásait visszavertük. Ellentámadásunkkal harminc olaszt elfogtunk. A Struma völgyben az angolokat rendetlen menekülésre kényszerítettük. Két angol tisztet és száz közembert elfogtunk. Az Aegei tengeren cirkáló entente-flottát hidroplánjaink sikeresen megtámadták.

Amsterdam. A Timesnek jelentik Athénból: A görög hatóságok merénylettől félve, a francia követségénél egy tiszt parancsnokságával százhusz főnyi őrséget állítottak fel. Hogy a merénylők támadásukat oly villám gyorsan hajtották végre, hogy az őrség a tetteseket nem tartóztathatta le, a vezénylő tisztet és az egész őrség százhusz katonáját letartóztatásba helyezték.

Bécs. A külügyminisztériumból közlik: A monarchia athéni követségének titkárárt Freudentelt, autó kitérülés közben letartóztatták és az angol követségre hurcolták. Csak a görög kormány közbelépésére boosájtották a követsegíttkárt szabadon.

Stockholm. A Birsevija Wjedomosti értesülései szerint a görög király megbizta Venizeloszt a külföldi követekkel folytatott tárgyalások aktáinak tanulmányozásával. Ennek bizonyossága, hogy állítólag Venizeloszt szemelte ki a király Zaimis utódjául.

Enver pasa a német császár főhadiszállásán. Berlinből jelentik: A Wolff-ügynökség jelenti: Enver pasa

az ottomán hadsereg és flotta helyettes parancsnoka a nagyfőhadiszállásra megérkezett.

— Temetés. Issekutz Marcell dr. halála általános és őszinte részvétet keltett mindenütt. Temetésére, amely holnap, szerdán délután 3 órakor lesz Pécskán, igen sokan mennek el Aradról is.

— A huszfogyasztás korlátozása. Budapestről jelentik: Tudósítónk távirati jelentése: Kiszely Gyula, a belügyminisztérium osztálytanácsosa a következőket mondta: Rövidesen megjeleNIK egy kormányrendelet a husszabályozásról. A rendelet alapelvei meg egyeznek a német és osztrák rendeletekével. Lényege a hústalan napok komolyabb betartása.

— Aradmegyeiek hadiládója. Az aradnegyei jövedelem-adó felszólamlási bizottság a következő adókötelesek adóját fogja tárgyalni és pedig szeptember 13-án: Olajos József, Senk Ferenc, Eliás Simon, Eliás Izidor, özv. Schreiber Fülöpné Magyarpécska, Ciacian Miklós dr., Eliás Adolf és Társa, Frákl Emil, Momák Flóris, Novák Aurél dr., Puta Manó, Strasser Károly Opécska, Istvánffy Béla, Spitzer Mór, Szemző Soma, Friedmann Gyula Szemlak; szeptember 14-én: váradai Török Andor Dud, Bogdánffy Béla, Fischer Kálmán, Traub Kálmán, Vikol Gergely, Wolf Samu, Wolf Béla, Wolff Zsigmond Dorozslófalva, Gerhardt hagyaték Budapest, Bacsoni Kálmán Erdőskepek, Wittenberger Mór Kovászi, Feszler H. Károly Magyarád, Vincelér Mihály Oszentanna, Lobstein, Pál Ovarsánd.

— Újságok száműzetésben. A kiűritett székely városokból elmenekült az olvasóközönség, elmenekült tehát a magyar sajtó is. A magyar vidéki újság ugyszólván egy városhoz kötött s ha a város élete összeroskad, azt kell gondolnunk, hogy megszűnik az az organum is, mely ennek az életéből táplálkozott. A magyar sajtó életrevalósága mellett bizonyít, hogy az erdélyi kiűritett városok lapjai nem szüntették be megjelenésüket, mentek tovább a fészükéből kiűzött, vándorlásra itélt olvasók táborával. Ez egyszersmind azt is bizonyítja, hogy az élesen látó s biztos szemmel itélkező újságírók nagyon rövid életűnek tartják az erdélyi végeknek ezt az átmeneti állapotát.

Egy kis meghatottsággal vettük ma a Budapestest megjelenő Brassói Lapoknak első számát. Hit, ragaszkodás és erő nyilatkozik meg ennek minden sorában, hit a visszatérésben, ragaszkodás az ősi talajhoz s erő a szétrombolt élet új felépítésére. Mint vezetőikkében mondja: néhány napi kényszerpihenő után megtépett szük köntösben, de sorai között a jövő reménység duzzadó erejével, újra bekopogtat az ország minden tája felé elszéledt olvasói aijtáján. Egy mindenétől megvált, tulnyomó nagyrészen koldusbotra jutott ország-rész menekülőben levő szerencsétlen lakosságának életérdeke hiv újból tette bennünket. Mélységes a mi hitünk is, hogy a „Brassói Lapok” nem lesz soká vendége Budapestnek, hanem visszatérhet ősi városába, ahol ismét iránytű lesz, mely biztos jelzésével ébren fogja tartani ez exponált városban a kedélyeket, hogy többé soha ne csalódhassék ott a rossz szomszédban senki.

— Halálozások. Felső özv. széri Hofbauer Zsigmondné szül. Koricsányi Koricsánszki Berta életének 77. évében Világoson elhunyt. Szeptember 8-án helyezték örök nyugalomra előkelő rokonság és nagy résztvevő közönség jelenlétében.

Garai László joghallgató rövid, de súlyos szenvedés után ma 22 éves korában a közkházban elhunyt. Holnap délután 3 órakor temetik.

— A vak katonáknak. Garai László joghallgató koporsójára szánt koszoru megváltása fejében, barátai a vak katonáknak 14 koronát adtak össze. Az összeget rendeltetési helyére juttatjuk.

— Gimnázium, reál és polgári fiu és leány iskolai használt tankönyvek nagy készlete Inguaz I. és Fia cégnél, Weitzer-...

VAROS ES MEGYE.

Választás a holnapi közgyűlésen.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad tanácsa ma délelőtt Kintzig János főispán elnöklésével tartott ülésén, a holnapi törvényhatósági bizottsági közgyűlés napirendjére tűzött kérdésekkel foglalkozott. A közgyűlésnek szürke programja nem sok érdekessel csalogatja a városatyákat és ha nem lenne műsoron a rendőrfogalmazói állás betöltése, bizonyára kis számmal is jellennének meg. Így azonban a választás tömegesen fogja őket csábítani. Az állásra ketten adtak be pályázatot és pedig Kristófy István dr. és Véber Árpád. Mindkettő már eddig is nagy ambíciót és szorgalmat tanúsított és fölötteseik legmesegebb elismerésére tették magukat méltókká.

A közgyűlésnek egy szerződést kell retifikálnia, amely egy tíz év óta húzódó kérdés elintézését foglalja magában. Azáltal ugyanis, hogy katonai gyakorlótelep létesül a Csálában az élővíz-csatornába folyó szennyvizek biológiai tisztításának kérdése nyer megoldást és ennek feltételeit a katonai hatóság a várossal egyetértőleg szerződésbe foglalta és most a város a közgyűlés elé terjeszti.

Varjassy Lajos polgármester jelentést tesz a lisztbiztonság megállapítására szolgáló összehívás eredményéről. Kiténik, hogy a város szükséglete jóval felülmúlja a ma megállapított kontingenst és hogy a közönség el van látva. Ez Kintzig János főispán fáradhatatlan buzgalmanak köszönhető, aki mindent elkövet, hogy a közönség megkapja mindennapi kenyerét és befolyásával, közbenjárásával ki tudta eszközölni azt is, hogy a végleges megállapítás előtt ideiglenesen is több lisztet kapjuk, mint a mennyi eddig meg volt állapítva. A törvényhatósági bizottságnak is fel kell emelnie a szavát, hogy ez a fontos kérdés minden zökkenő nélkül a város közönségének teljes megnyugvásáért oldassék meg.

TANÜGY.

(—) Menekültek gyermekeinek beiratása. A hunyadmegyei Aradon tartózkodó menekültek figyelmét felhívom arra, hogy polg. isk. tanuló gyermekeik a helybeli polg. iskolába beiratkozhatnak. Benkő András, királyi tanfelügyelő.

Uj könyvek.

* A Társaság. Tele szebbnél-szebb illusztrációval és művészi rajzzal jelent meg. A Társaság e heti száma. A címkepen Belitska Sándornak, a honvédelmi miniszterium népszerű ezredes-csoport főnökének kitűnően sikerült portréját közli a lap, mely Moldován Béla ismert művészetét dicséri. A Társaság heti hírei és színházi levél egészítik ki a kitűnő szám tartalmát. A Társaság előfizetési ára egész évre 18 kor., félévre 10 kor., negyedévre 5 kor. Mutatványszámot ingyen küld a kiadóhivatal: Budapest Dunapalota.

A szerkesztésért felel:

Rudnyánszky Endre távollétében:

Stauber József.

NYILTTÉR.

(Az ezen rovat alatt közölttekért nem vállalunk felelősséget.)

Török Árpádné szül. Hofbauer Pirocska Dr. Hofbauer János, kir. jbiró. Bánfalvy Gyuláné, szül. Hofbauer Rózei a saját, valamint az alólírottak nevében fájdalomtól megtört szívvel tudatják, hogy forrón szeretett anyjuk, nagyanyjuk, szép anyjuk

Felső tesztéri özv. Hofbauer Zsigmondné

szül. koricsányi Koricsánzski Berta

f. évi szeptember 6-án életének 77. évében rövid szenvedés, s a haldoklók szentségének ájtatos felvétele után a Mindenható rendelkezéséhez képest jobblétre szenderült.

A megboldogult földi maradványait folyó hó 8-án, d. u. 4 órakor fognak a rom. kath. hitvallás szertartásai szerint a temető kápolnájában beszenteltetni, és a világsi temetőben örök nyugalomra helyeztetni.

Világos, 1916. szeptember 7-én.

Örök világhosszág fényeskedjék porai felett!

Özv. Bayer Györgyné szül. Remetey Ilona, meny. Török Árpád, Bánfalvy Gyula, vejek. Hofbauer Péter és neje szül. May Helén, sógor és sógoróné. Dr. Török Árpád, Török Anna férj. Kapdebb Istvánné, Török Lili férj. Seidl Józsefné, Török Billa, Bayer Ilona férj. Dr. Telman Sándorné, Bayer György, Bánfalvy Zsiga, Bánfalvy Gyula, Bánfalvy Pirocska, Bánfalvy Juliska, unokái. Seidl Anna, Seidl Mária és Telman Klárka, dédunokák. 4845

Özv. Dr. Issekutz Marcellné szül. Köpf Irma, úgy a maga, mint gyermekei Sándor, László, Magda, Béla, Erzsike és alólírott rokonság nevében megtört szívvel tudatja, felejtethetetlen férjének, a legjobb apu, szerető testvér és rokonak

Dr. Issekutz Marcell

Ügyvéd, a pécskai kerület volt orsz. gyűlést képviselője, a „Pécskai Takarékpénztár” igazgatósági elnöke, törvényhatósági bizottsági tagnak

f. évi szeptember hó 11-én d. u. 6 órakor, 57 éves korában történt gyászos elhunytát.

A megboldogult hült tetemei szeptember hó 13-án délután 3 órakor fognak a rom. kath. egyház szertartásai szerint, a magyarpécskai temetőben levő csaháti sírboltba, örök nyugalomra helyeztetni.

Az engesztelő gyászmise áldozat, szeptember hó 14-én délelőtt 9 órakor fog a magyarpécskai plébániái templomban az Egek Úranak bemutatni.

Áldott legyen emléke!

Magyarpécska, 1916. szeptember hó 11.

Dr. Issekutz László testvére, özv. Dr. Issekutz Károlyné szül. Szentés Erzsébet nagynénje. Dr. Köpf János és neje Thomka Erzsébet, Bolyos Mátyásné szül. Köpf Ella és Bolyos Mátyás sógorai és sógoróné. Issekutz Géza, Issekutz István, Bolyos István, Bolyos Klára, Bolyos Irma, Bolyos Ella unoka öccsei és unoka nagai. 4853

ARADI KÖZLÖNY

1916. évi szeptember hó 1-től új előfizetést nyitottunk az Aradi Közlöny-re.

Előfizetési árak:

Helyben:

Egész évre	28 K. — fill.
Fél évre	14 " — "
Negyed évre	7 " — "
Egy óra	2 " 40 "

Vidéken:

Egész évre	32 K. — fill.
Fél évre	16 " — "
Negyed évre	8 " — "
Egy óra	2 " 80 "

Tessék mutatványszámot kérni.

Láb- és kézizzadás

biztosan és leggyorsabban elmúlik, a „Peppo” folyadék és „Peppo” hintőpor segítségével.

Szárit! . . . Szagtalanít!!

Peppo folyadék ára használati utasítással 1 kor. 20 fill.
Peppo hintőpor . . . . . 1 kor. — fill.

Legfájdalmasabb tyukszemétől

Is három nap alatt mindenki megszabadul a Hajós-féle ANAGALLIN használatával. Kezelése igen egyszerű, nem piszkít, nem ragadós. A beszerzésnél vigyáznunk kell az ANAGALLIN szóra. Ára használati utasítással 1 korona.

Gyöngyfehér fogakat

nyerünk *

Doré fogpaszta

használatával. Nem habzik! A szájrészt desinficálja, utólag igen kellemes. Ára egy porcellán-szelencének 80 fillér.

Fenti szerek kizárólagos készítője és egyedül nagy raktára:

HAJÓS ÁRPÁD

gyógyszerháza Arad, Andrassy-tér 22. sz. (Megyeházával szemben.)

A szépségápolás titka a felhasznált szőpítőszer helyes megválasztásában rejlik!

Rozsnyay kitűnő Serail arc-szépítő különlegességei

mind kipróbált jó hatású készítmények, amelyet bárki bizalommal használhat.

Rozsnyay Serail arc-kenőcső. Kis tégely 1 kor. Nagy tégely 1.80 k.

Rozsnyay Serail crémje nappali használatra. Egy tégely ára 1 korona 80 fillér.

Rozsnyay Serail szappan. Egy darab 1 kor. 60 fill.

Rozsnyay Serail Aropora. Lehellet finomságu. Crém, fehér, róza és testszelencékben. Egy dob. ára 1 korona 80 fillér.

Kiváló finom illatszerek. Gyöngyvirág, ibolya, Loin du bal, orgona, piros róza, Serail, Uvegje 1 kor. 80 fillér.

Kapható a készítőnél:

Rozsnyay Mátyás gyógy-szertárában Arad, Szabadság-tér.

Hirdetmény.

A kedvezményes boritaladó fizetésére igényt tartó szőlősgazdák ezenfel figyelmeztetnek, miszerint a házi fogyasztásra azánt évi bor-szükségletüket az 1892. XV. tc.-re való hivatkozással I. évi szeptem-ber hó 15-éig a fogyasztási adófelügyelősnél bejelenteni el ne mul-lasszák.
Zikó János,
fogyasztási adófelügyelő.

Arverési hirdetmény.

1916. évi szeptember hó 21-én délelőtt 8 órakor az Aradi Hitelbank és Takarékpénztár Zálogosztályában az alábbi számú és 1916. évi január hó 1-ig lejárt ékszer, briliáns, arany, ezüst, férfiruha fehernemű, vászón, browning, varrógép, kerékpár, toll, cipő, stb. tárgyak a legtöbbet ígérőnek készpénzfizetés mellett el fognak árvereztetni.

Arany, ezüst és briliáns tárgyak számai:

28480	41922	42284	42671	43489	44004	44754	46534	47082	47083	1404	1423	1488	1545																																																																																																				
1814	1836	1958	2130	2306	2381	2418	2818	3128	3417	3473	3548	3717	3728	3789	3894	4734																																																																																																	
5768	5877	5946	6019	6020	6055	6097	6099	6148	6171	6173	6199	6214	6401	6423	6432	6467	6474	6479	6485	6513	9514	6523	6561	6627	6735	6788	6793	6807	6836	6949	6963	6987	7022	7128	7182	7211	7241	7322	7361	7576	7591	7605	7620	7631	7635	7685	7718	7745	7747	7802	7908	8186	8207	8404	8482	9509	8538	8674	8732	8801	8846	8899	9025	9158	9214	9290	9392	9394	9436	9520	9524	9530	9692	9698	9712	9735	9771	9782	9818	9972	10137	10153	10256	10257	10297	10359	14370	19425	10472	10524	10669	10712	10743	10802	10850	10853	11153	11174	11209	11293	11403	11411	11436	11461	11539	11747	11763	11812	11820	11844	11846	11919	11988.

Egyéb ingók számai:

36377	3058	3392	3804	3969	4476	4701	4894	5051	5569	5693	6077	6078	6170	6176	6275	6318	6388	6405	6462	7036	7051	7315	7634	8142	8339	8503	9051	9136	9186	9673	9713	9865	10187	10368	10535	10748	10834	10840	11174.	4846
-------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	--------	------

Arad, 1916. szeptember 5.

Az igazgatóság.

A mezőhegyesi cukorgyár és finomító

az ezidőszerint folyamatban levő vasuti forgalom lebonyolítása után

megkezdzi üzemét.

A menekültek különféle álláshoz juthatnak. Fejvéletnek mesterek, előmunkások, munkások stb. Jelentkezhetni a

Cukorgyár igazgatóságá ál Mezőhegyes

28168—1916.

Hirdetmény.

A m. kir. miniszterium a háboru esetére szóló kivételes intéz- kedésekről alkotott törvényes rendelkezések alapján a következőket rendel:

1. Az a termelő, akinek a község (város) területén 400 katasz- terű földnél kevesebb szántóföldje van, köteles a jelen rendelet élet- belépte, illetőleg a cséplés befejezése után vagy annak netaláni félbe- szakításakor buza-, rozs-, és kétszeresekészletének a házi- és gazdasági szükséglet számításba vétele után maradó feleslegét a községi elő- járásnál (polgármesternél) ezen rendelet erejénél fogva bejelenteni és azt a hatóság felhívására közsükségleti célokra átadathí.

A felesleg mennyiségét vita esetében a községi előjáróság (pol- gármester) az érvényben levő rendeletek értelmében állapítja meg. Ebben a kérdésben — a határozat közlésétől számított három nap alatt — a vitás mennyiség átengedésére halasztó hatályu fokozatos felebb- vitelnek van helye, végső fokon a belügyminisiter határoz.

A megsabott átadás kötelezettsége nem akadályozza a terme- lőt abban, hogy buza, rozs és kétszeres készletéből mindaddig, amíg annak feleslege a jelen rendelet értelmében tőle át nem vétetett, az érvényben álló rendelkezések értelmében vásárlásra jogosultaknak el- adhasson, köteles azonban ezeket az eladásokat a községi előjáróság- nak (polgármesternek) a vásárlási igazolvány bemutatása mellett be- jelenteni.

A községi előjáróság (polgármester) köteles a termelő által át- adandó buza, rozs és kétszeres mennyiségek átvételére a Hadi Termény- részvénvtársaságot, illetőleg a társaságnak a község (város) terüle- tére megjelölt bizományost felszólítani és a Hadi Termény részvén- vtársaság, illetőleg a bizományos — az utóbbi a Hadi Termény-rész- vénvtársaság által megállapítandó bírság terhe alatt — köteles a szóban forgó terménymennyiséget a termelőtől átvenni.

A Hadi Termény részvénvtársaság által átvett, bizományosnak raktárába szállított, avagy a Hadi Termény-részvénvtársaság címére vagy utasítása szerint vasuti vagy hajóállomásra egyébként feladott buza-, rozs- és kétszeres-mennyiségek után a Hadi Termény-részvén- vtársaság a községnek (városnak) métermázsánként 20 fillér jutalékot fizet.

Az a termelő, aki a jelen rendelet valamely rendelkezését meg-

szegi vagy megszegésénél bármely módon közreműködik, kihágást követ el és hat hónapig terjedhető elzárással, és kétezer koronáig ter- jedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

Ha megállapítható annak a nyereségnek a mennyisége, amelyet a fentes cselekményével illetéktelenül elért, az alkalmazandó pénzbün- tetés kétezer koronán felül a megállapított nyereség kétezeresével felemelt összegig terjedhet.

Ez a rendelet 1916. évi augusztus hó 26-án lép életbe. Területi hatályára és végrehajtására nézve az 1.750—1916. M. E. számú ren- delet (l. a Budapesti Közlönynek 1916. évi május hó 31. napján meg- jelent 125. számában) 22 §-a irányadó.

Arad, 1916. évi szeptember hó 9.

A városi tanács.

„EOS”

tiszta zsiranyagból készült

cipőtisztító

megint kapható minden színben

1 doboz 90 fillér

CIPÖTÖZSDE

Andrássy-ut 22. :: Telefon 10—44.

Ertesítés!

Az „IBOLYA DORÉ”

készítményeink a mai napig kezdve a következő árakban ke- rülnek forgalomba: Ibolya Doré-crém egy tégeiy K 1.50, Ibolya Doré-zappan 1 darab K 1.50, Ibolya Doré-tej 1 üveg 1.50, Ibolya Doré-hőlgypor 1 doboz K 1.50.

Legjobb fekete v. barna Hajfestő a „Melogen”. Ár 2.40 korona.

Szőrvesztő-Depilator. E kiffinó, a maga nemében párat- lan szerrel minden alkalmatlan szőrejt aró, nyak vagy karokról stb. minden fájdalom nélküli pár perc alatt okvetlen eltávolítható. — Ár utasítással 1 korona.

A fenti szerek kap- hatók a közeli Hájós Arpád gyógyász- tarában ARAD, Andrássy-tér 22. sz. Alapítástott 1886. évben az Aradmegyei Közkórház emárára.

